

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KULTURVETENSKAPER

Barbie™

Feminist eller förkastlig förebild?

En diskursanalytisk studie av en populärkulturell ikon.

Författare: Fanny Halling

Kandidatprogrammet Kultur

Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs Universitet

Kandidatuppsats, 15 hp, VT 2014

Handledare: Sandra Hillén

ABSTRACT

PROGRAM: Kandidatprogrammet Kultur

INSTITUTION: Institutionen för kulturvetenskaper

HANDLEDARE: Sandra Hillén

TITEL: Barbie – Feminist eller förkastlig förebild? En diskursanalytisk studie av en populärkulturell ikon

FÖRFATTARE: Fanny Halling

TYP AV UPPSATS: Kandidatuppsats, 15 hp

VENTILERINGSTERMIN: VT 2014

The Barbie doll is an icon filled with meanings; this thesis discusses the Barbie doll and her feministic potentials and subject positions using a discourse analysis. The thesis analyzes what sort of femininity Barbie portrays in magazines, web series and films about her. Theories being used originate mainly from gender and queer studies, where the focus is on the performative constructions of gender and femininity. Since the material mostly consists of moving images some influence is taken from feminist film theorists and semiotic theory, which focuses on signs and their meaning. The thesis centres around the questions: how is Barbie's femininity challenged, strengthened and constructed in different types of media about her produced by Mattel? And is there any feminist potential in Barbie's subject positions in these media forms?

Keywords: *Barbie, emphasized femininity/femininity, performativity, subject position.*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Syfte	2
1.3. Frågeställningar	2
1.4. Problemformulering och forskningsetik	2
1.5. Tidigare forskning	3
1.5.1. Barbie's Queer Accessories/Erica Rand	3
1.5.2. Barbie Culture/Mary F. Rogers	4
1.5.3. Hacking Barbie in Feminist New Media Studies/Marianne van den Boomen	4
2. Teori och metod	6
2.1. Teoretiska perspektiv	6
2.2. Genus och performativitetsteori	6
2.3. Queerteori	7
2.4. Betonad femininitet	8
2.5. Feministisk film och semiotik	9
2.6. Användning av teorierna	10
2.7. Metodologiska val	11
2.7.1. Diskursanalys	11
3. Material	12
3.1. Tidningen Barbie	12
3.2. Filmer om Barbie	13
3.3. Barbie.com	15
4. Barbies värld	17
4.1 Historik	17
4.2 Den rosa drömvärlden	18
4.3. Karaktärer	19
5. Resultat/Analys	21
5.1. Den betonade femininiteten	21
5.2. Mode och skönhetsidealet	22
5.3. Förebilden och den perfekta vännen och flickvännen	25
5.4. Kvinnlig hjälte i rosa klänning	31
6. Avslutande diskussion	33
6.1. Sammanfattning	37
7. Källförteckning	38
7.1. Tryckta källor	38
7.2. Otryckta källor	40
8. Bilaga	43

1. Inledning

Vi har alla åsikter om Barbiedockan. 1959 började Barbara ”Barbie” Millicent Roberts tillverkas i USA och 1963 kom hon till Sverige och barn har lekt med henne sedan dess.¹ Barbie existerar inte bara som docka utan industrin har vuxit till allt ifrån tidningar, filmer till internetsidor. När jag via en podcast av Alex Schulman och Sigge Eklund inspelad under sommaren 2013 fick höra talas om hur populära filmer om Barbie är, särskilt bland unga flickor, blev jag intresserad av vilka budskap som filmerna förmedlar samt vad som gjorts för att anpassa Barbie till dagens mer genusmedvetna marknad.

1.1. Bakgrund

Många skulle aldrig visa en Barbiefilm för sitt barn, och betraktar henne som en osund, massproducerad plastdocka med orealistisk kropp som symboliserar ett skadligt skönhetsideal. Hon kan ses som en symbol för skräpkulturen och många vuxna skäms för att låta sitt barn se på ”sådant skräp”. Filmerna om Barbie släpps direkt till DVD och är datoranimerade, vilket kan vara ytterligare ett tecken på sämre kvalitet åtminstone från de vuxnas synvinkel. Alex Schulman nämner i podcasten att det är hans största misslyckande som förälder att ha låtit dottern köpa och se nästan alla filmerna om Barbie.²

Barbie associeras ofta med ett förlegat kvinnoideal där mode, smink och hennes heterosexuella relation till Ken är i fokus, även om de var isär ett kort tag.³ Där Astrid Lindgrens Pippi Långstrump är barnslig, högljudd och stark förknippas många Barbie med det motsatta; den fina, tysta dockan som ska kammars och kläs i rosa, paljettprydda klänningar. Såklart ser barnens lek antagligen många gånger annorlunda ut i verkligheten. Bortsett från de många negativa aspekterna som förknippas med Barbie så är sanningen att hon trollbundet barn ända sedan 1959, testat fler yrken (över 130st) än de allra flesta utav oss och blivit en

---

¹ Idag är Barbies efternamn borttaget och hon kallas helt enkelt bara för ”Barbie”. Erica Rand, *Barbie's Queer Accessories* (Durham and London: Duke University Press, 1995), 24.

² ibid.

³ Barbie och Ken separerade faktiskt 2004 men sedan 2011 är de tillsammans igen. Andreas Utterström, ”Barbiedockan firar 50 år på svensk mark”, *Expressen*.
<http://www.expressen.se/nyheter/almedalen/barbiedockan-firar-50-ar-pa-svensk-mark/> Publicerad 2013-07-05.

viktig populärkulturell ikon för såväl barn som vuxna.⁴ Mattel, som är företaget bakom Barbie och flera andra leksaker, har gjort Barbie till en massindustri som förtrollat generationer av barn. Barbie är en docka som flera leker med upp till tonåren och möjliggör oändliga fantasivärldar där barn kan drömma sig bort för en stund.

1.2. Syfte

Mitt syfte är att undersöka vad bilden av Barbie i olika medier säger om den tid vi lever i dag, hur det kan kopplas till en större feministisk kontext, samt hur det kan påverka barns identitetsskapande.

1.3. Frågeställningar

- Hur utmanas, befästs och konstrueras Barbies femininitet i Mattels olika medier om henne?
- Går det att urskilja en feministisk potential i Barbies subjektpositioner som dessa medier förmedlar?

1.4. Problemformulering och forskningsetik

Det är omöjligt att som forskare förhålla sig objektiv till det egna forskningsmaterialet. All forskning är subjektiv och den som sker inom samhällsvetenskapliga och humanistiska fakulteter är kanske ännu mer influerad av tolkningar och reflexivitet då den tenderar att fokusera samhällsaktuella och sociala frågor. Därför är det viktigt för mig att framhäva min situerade kunskap och betona att min analys är *en* möjlig tolkning av ämnet. Hade någon från en annan position skrivit en liknande uppsats hade den sett annorlunda ut. Inom den feministiska vetenskapstraditionen har det länge ansetts viktigt att positionera sin egen roll och påverkan på den egna forskningen.⁵ Min position som svensk, vit, kvinnlig student i tjuugoårsåldern och min akademiska bakgrund med studier i socialantropologi, genusvetenskap och kulturstudier färgar uppsatsen på flera tänkbara sätt. Då min analys är diskursbaserad är det mina tolkningar och val som placeras i den, vilket därmed medför ett bortfall.

---

⁴ Sedan starten har Barbie haft fler än 130 stycken yrken där ett av de senaste är entreprenör med tillhörande smartphone. Mattel Brands Media, <http://mattelbrandsmedia.com/product.php?category=32&product=318>, Hämtad 2014-03-05.

⁵ Det här kallas ståndpunktsteori eller ståndpunktsepistemologi, där en framstående teoretiker är Donna Haraway som med begreppet *situerad kunskap* diskuterar forskares objektivitet och hens kunskaperfarenhet. Donna Haraway, "Situated knowledge – The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective", *Feminist Studies*, Vol 14/3, (1988), 575-599.

När jag var mindre var det mer min syster som lekte med Barbiedockor, något som hon gjorde långt upp i mellanstadiet och hon hade ett stort utbud dockor och tillbehör. Förutom flera Barbiedockor fanns det i vårt flickrum även yngre Barbiedockor och två Kendockor där en hade ett skägg som kunde rakas bort. Vi hade också en moped, hästar och ett helt kök med tillhörande vitvaror och livsmedel. Min personliga upplevelse av att mer passivt titta på när min syster och hennes vänner byggde upp hela världar med dockorna gör att jag ändå anser mig ha en viss insikt i hur barns lek kan se ut. Då jag även arbetat på förskolor som vikarie har jag fått en insyn i hur barns lek med dockor är gränsöverskridande och fantasifull.

Då min diskursanalys är något som jag med hjälp av olika teoretiska begrepp och influenser har gjort på egen hand, har jag försökt att inte låta mina personliga tankar och åsikter prägla min text genom ordval eller värderingar. Jag har varit intresserad av att få fram både positiva och negativa effekter ur de mediala framställningarna av Barbie jag analyserat. Mitt grundmaterial består av populärkulturella och kommersiella produkter; filmer, tidningar och en webbsida, där alla tre styrs av det amerikanska och kommersiella bolaget Mattel. Hade jag haft ett annat material som t.ex. intervjuer hade de etiska kraven varit annorlunda och fler och ännu viktigare om informanterna hade varit barn. Men eftersom varken tidningen, internetportalen eller filmerna uttrycker en persons personliga åsikt har jag inte behövt förhålla mig till kraven på sekretess och anonymisering.

1.5. Tidigare forskning

Det finns en del feministisk forskning om Barbie och jag kommer att presentera några få studier som jag haft som inspirationskällor för min egen studie. Jag placerar in min studie i ett fält där kulturstudier möter feministiska och queerteoretiska perspektiv, samt ett populärkulturellt fält där olika medier studeras. Då jag inte har ett tydligt barnperspektiv i min studie har jag bortsett från den forskning som finns om barns lek med Barbie, men jag vill ändå lyfta fram att den forskningen existerar, särskilt inom genusforskning inom pedagogik.

1.5.1. Barbie's Queer Accessories/Erica Rand

Erica Rand är feministisk författare och aktivist och är professor inom konst och visuell kultur samt genus vid Bates College i Maine, USA. Rand diskuterar i boken från 1995 Barbie ur ett queert perspektiv, där hon även skriver en historik om Barbiedockan och hur hon förändrats med tiden genom att fokusera på Mattels marknadsstrategier, t.ex. försöken att visa Barbies mångsidighet. Rand skriver t.ex. om de kontroversiella ”multietniska” Barbiedockorna som marknadsfördes med ord som ”exotic”, ”outrageous” och ”ethnic”, vilka saknades helt i den

som användes för att sälja den vanliga vita Barbiedockan.⁶ Rand tar även upp alla de olika yrkesroller som Barbie haft genom åren och i det sista avsnittet tittar hon på kulturella nytolkningar av Barbie hos samlare, konstnärer och framförallt hos homosexuella män och kvinnor. Hon resonerar kring de queera eller normavvikande sätt som barn leker med Barbiedockor och hur den många gånger inte stämmer överrens med den bilden som Mattel producerar. Vem har inte klippt av huvudena på sina Barbiedockor eller vad är det som säger att Barbie måste vara kär i Ken, eller ens tillsammans med någon överhuvudtaget?⁷

1.5.2. Barbie Culture/Mary F. Rogers

Mary F. Rogers (1944-2009) var verksam vid Universitetet i West Florida, USA. I *Barbie Culture* från 1999 skriver hon om hur bilder av kroppen förmedlas genom kulturella tecken, i det här fallet Barbiedockan.⁸ Rogers väver samman diskussioner om konsumtion och sexuell stereotypisering. I *Barbie Culture* växlar Rogers mellan intervjuer med bl.a. samlare på Barbiedockor och teoretiska funderingar där hon bl.a. använder sig av R.W. Connells begrepp ”emphatic femininity” (betonad femininitet) för att visa på tvetydigheten hos plastdockan Barbie.⁹ Rogers tar likt Rand upp Barbies sexuella identitet och det faktum att den tillsammans med hennes klassposition är tvetydig och upp till var och en att tolka. Rogers refererar till den amerikanske genusforskaren Kathy Davies koppling av Barbie till senmodernitetens kulturella landskap, då Barbie enligt Davies står för både kapitalism, teknisk utveckling, liberalistisk individualitet samt tron om den formbara människokroppen.¹⁰ Rogers konstaterar att vad Barbie alltid har saknat är förvirring; Barbie har aldrig behövt ta några svåra beslut utan klarat allt hon tagit för sig med bravur.¹¹

1.5.3. Hacking Barbie in Feminist New Media Studies/Marianne van den Boomen

Marianne van den Boomen är docent i media och kulturstudier samt genusstudier vid Utrecht universitet i Holland. Essän *Hacking Barbie in Feminist New Media Studies* återfinns i *Doing Gender in Art, Media and Culture*, en introducerande antologi till genusvetenskap.¹² van den Boomen skriver om Barbie och datorkultur, där hon utöver att diskutera Barbies

---

⁶ Erica Rand, *Barbie's Queer Accessories* (Durham and London: Duke University Press, 1995), 69.

⁷ Rand, *Barbie's Queer Accessories*.

⁸ Mary Rogers, *Barbie Culture* (SAGE Publications Ltd, 1999)

⁹ Rogers, *Barbie Culture*, & R.W. Connell, *Gender and Power – Society, the Person and Sexual Politics* (Stanford University Press, 1987).

¹⁰ Kathy Davis, *Reshaping the Female Body: The Dilemma of Cosmetic Surgery* (Routledge, 1995).

¹¹ Rogers, *Barbie Culture*.

¹² Marianne van den Boomen, ”Hacking Barbie in Feminist New Media Studies”, i (red.) Rosemary Buikema och Iris van der Tuin, *Doing Gender in Media, Art and Culture*, (Routledge, 2009), 193-206.

dubbelbottnade feministiska potential fokuserar på vad Barbie lär flickor om att leka. Där pojkar förväntas leka med tåg och bilar förväntas flickor istället leka med dockor. van den Boomen visar på hur Barbie i början på 1960-talet porträtterades som en tjej i karriärstigen som inte ägnade sig åt grovt hushållsarbete och absolut inte kände av någon moderskänsla, men att hon idag främst tar hand om sina systrar, shoppar eller städar sitt hus. Hon visar på skillnaden mellan att identifiera sig med dockor som flickor uppmanas att göra och den identifikation som pojkar tenderar att ha över att kontrollera sina leksaker. Därefter skriver van den Boomen om hur flickor slutar att leka med sina dockor vid en viss ålder, men att pojkar tar med sig sina leksaker och kunskaper de lärt sig till den vuxna världen genom framförallt datoranvändning. Hon redogör för hackingkulturen och dess ofta skeva bild av att det bara är bleka unga män som sitter vid datorerna och programmerar.¹³

van den Boomen skriver om hur Mattel lanserade det första dataspelet om Barbie 1996, vilket hette *Barbie Fashion Designer* och blev en storsäljare. I spelet kunde barnen designa kläder till deras fysiska dockor som sedan skrevs ut och syddes ihop. 2007 lanserades plattformen *BarbieGirls* som idag blivit *Barbie.com*. *BarbieGirls* blev en stor hit, på de första två månaderna hade sidan fått tre miljoner användare. van den Boomen avslutar med att konstatera att ”pink, Barbiefied formating is still alive and kicking and in urgent need for further research”.¹⁴

---

¹³ van den Boomen, ”Hacking Barbie in Feminist New Media Studies”, s.198.

¹⁴ *ibid.*, 205.

2. Teori och metod

Här redovisar jag mina teoretiska ingångspunkter som alla utgår från genusteori och som även tar inspiration från feministiska filmteoretikers texter, då en stor del av mitt material består av rörlig bild.

2.1. Teoretiska perspektiv

Mina teoretiska ingångar grundas i en genusteori som tar avstamp i den amerikanska filosofen och queerteoretikern Judith Butlers tankar om kön och genus som socialt konstruerat. Jag har även influerats av queerteorins tankar på makt och motstånd och då framförallt intresset för det normativa. Jag förklarar min syn på begreppet femininitet, där jag utgår från den brittiska sociologen och feministiska teoretikern Beverley Skeggs definition av femininitet som en *diskursiv position*¹⁵, samt den australiensiska sociologen R.W. (Raewyn) Connells begrepp betonad femininitet, vilken ses som en kvinnlig motsvarighet till vad hon kallar för hegemonisk maskulinitet.¹⁶ Jag är medveten om den intersektionella betydelsen inom genusforskningen och jag förhåller mig till intersektionalitet uppsatsen igenom. Det intersektionella perspektivet uppkom som kritik på den identitetspolitik som präglade feminismen och queerteorin. Fokus ligger på dels skillnader baserade på olika kategorier som, genus, ålder, sexualitet, klass, funktionsduglighet m.m. Kvinnoförtrycket drabbar t.ex. kvinnor på olika sätt, beroende på en mängd olika faktorer.¹⁷

Begrepp som kommer att användas i min analys och som förklaras i teoriavsnitten samt metodavsnittet vidare är: *performativitet*, *heterosexuell matrix*, *heteronormativitet*, *femininitet*, *hegemoni* samt *subjektposition*.

2.2. Genus och performativitetsteori

Genus är den svenska översättningen av det engelska begreppet ”gender”. Begreppet ”gender” uppkom då feministiska teoretiker som Gayle Rubin med sitt sex/gender system, ville göra skillnad på det biologiska ”sex” (på svenska kön) och det socialt konstruerade ”gender” (som på svenska översatts till genus).¹⁸ Den svenska feministiska teoretikern Yvonne Hirdman skriver om hur kvinnoforskare (som då var den korrekta titeln) i början på 1980-talet stal

---

¹⁵ Beverley Skeggs, *Att bli respektabel – konstruktioner av klass och kön* (Daidalos, 1997).

¹⁶ R.W. Connell, *Gender and Power – Society, the Person and Sexual Politics*

¹⁷ Fanny Ambjörnsson, *Vad är Queer* (Natur och Kultur, 2010), 118. E-bok.

¹⁸ Gayle Rubin, ”The traffic in Women: Notes on the Political Economy of Sex”, i (red.) *Towards an Anthropology of Women*, Rayna R. Reiter, (New York: Monthly Review Press, 1975), 157-210.

ordet ”genus” från lingvistik för att hitta en passande översättning till ”gender.”¹⁹ När begrepp översätts riskerar en del av innebörden i det att försvinna och jag vill här betona att när jag använder mig av begreppet genus avser jag det socialt konstruerade könet. En teoretiker som vrider och vänder på ordet gender är Judith Butler som i *Genustrubbel* från 1990 myntar begreppet *performativitet*.²⁰ Butler kopplar performativitet till genus och dess tillblivelse och skriver att genus konstrueras genom performativa upprepningar av gester, handlingar och begär, vilka ger föreställningen av att komma från en inre kärna. Hon anser att genus är en illusion som ”vidmakthålls diskursivt för att reglera sexualiteten inom den reproduktiva tvingande heterosexualitetens ramar”.²¹ Butler ser på genus som ett agerande, eller ”sociala dramer” där det performativa skådespelet spelas upp med intentionen av att behålla dess binära struktur.²² När en viss gest eller handling repeteras flera gånger av många människor blir det en normerande handling som sätter standarden för vad som anses vara kodat för kvinnor respektive män. Kvinnlighet är alltså enligt Butler en konstruktion, en performativ handling och något kvinnor lär sig att anamma genom att upprepa gester som anses vara kvinnliga och som sedan lärs ut till nästa generation. Butler skriver också att tanken om ett essentiellt kön har konstruerats som ett led i strategin att dölja genus performativa karaktärer och potentialerna till att ändra dem, som t.ex. att rubba på den *heterosexuella matrisen* (den inlärd heterosexualiteten) eller den maskulina dominansen.²³

2.3. Queerteori

Butler hör till de feministiska teoretiker som brukar länkas till queerteorin, en teori som den svenska antropologen och genusforskaren Fanny Ambjörnsson förklarar som en samling av olika perspektiv på kultur, identitet och samhälle. Hon skriver att queerteoretiker arbetar för att undersöka hur det vi definierar som ”sexualitet organiseras, regleras och upplevs”, samt hur denna sexualitet bildas när handlingar, identiteter, normer och regler sammanvävs.²⁴ Inom den poststrukturalistiska queerteorin ses heterosexualiteten som något socialt, kulturellt och historiskt konstruerat vilket brukar undersökas med termen *heteronormativitet*.²⁵ Heterosexualiteten är den dominerande normen överallt i samhället och queerteoretiker använder heteronormativitet för att synliggöra detta faktum och visa på andra former av

---

¹⁹ Yvonne Hirdman, *Genus – om det stablas föränderliga former* (Liber, 2001), 11.

²⁰ Judith Butler, *Genustrubbel* (Daidalos, 2007).

²¹ *ibid.*, 214.

²² *ibid.*, 21.

²³ *ibid.* 220-221.

²⁴ Ambjörnsson, *Vad är Queer* (Natur & Kultur, 2010), 22. E-bok.

²⁵ *ibid.*, 32.

sexualitet som t.ex. homosexualitet som blir motpolen till heterosexualiteten. För att fastställa din sexualitet som heterosexuell behövs insikten om vad du inte är. Vad som räknas som heterosexualitet respektive homosexualitet är föränderligt och Ambjörnsson skriver hur normbildningen egentligen är väldigt sårbar och upprätthålls genom olika lagar.²⁶ I dagens Sverige har lagarna uppluckrats en del och motpolerna mellan homosexualitet och heterosexualitet är inte lika tydliga som förr, men lever ändå fortfarande kvar på många håll i samhället. Genus- och teatervetaren Tiina Rosenberg skriver i *Queerfeministisk Agenda* från 2002 om hur recensenterna oftast inte benämnde den lesbiska kärleksrelationen i Lukas Moodysons film *Fucking Åmål* från 1998. Istället beskrev de filmen som en skildring av livet i en grå småstad, hur det var att växa upp på det sena 1990-talet eller som en film om ungdomsförälskelse. Det faktum att tjejerna i filmen blir ett par förklaras som något frigörande eller udda.²⁷

Inom queerteoretiska arbeten är det vanligt att forskaren letar efter s.k. queera läckage, men likaså vanligt att studera den hegemoniska maktordningen och det normativa för att på så sätt visa på det avvikande och att även det normativa inte är fast utan ständigt förhandlas.

2.4. Betonad femininitet

Femininiteten är den diskursiva position som könsrelationerna ger tillgång till och som kvinnor uppmuntras att inta och använda. Användningen av den präglas av det nät av sociala positioner tillhörande klass, kön, sexualitet, region, ålder och ras som garanterar att den kommer att upptas (och möta motstånd) på skilda sätt.²⁸

Beverley Skeggs beskrivning av *femininitet* tolkar jag som något som skapas performativt och är beroende av olika faktorer. Det slår an på det jag anser vara av stor vikt; att femininitet inte bara innebär en fast identitet eller bara kan upplevas på ett specifikt sätt utav ett visst kön. Det finns flera olika typer av femininitet, men då de konstrueras i en patriarkal kontext går det inte enligt R.W. Connell att tala om en hegemonisk femininitet.²⁹ Connell skriver istället om ”emphasized femininity”, vilket översatts till *betonad femininitet*.³⁰ Connell skriver även om

---

²⁶ Ambjörnsson, *Vad är Queer?* 38.

²⁷ Tiina Rosenberg, *Queerfeministisk Agenda* (Atlas, 2002), 107-116.

²⁸ Beverley Skeggs, *Att bli respektabel – konstruktioner av klass och kön*, 24.

²⁹ Connell, *Gender and Power – Society, the Person and Sexual Politics*.

³⁰ *ibid.*, 183.

hur den betonade femininiteten likt den hegemoniska maskuliniteten är det normerande idealet för kvinnor, och hur den uppkommer genom att osynliggöra och förhindra andra former av femininitet och att den samtidigt bygger på en slags allmän förståelse för vad som är feminint.³¹ Connell betonar i ett senare verk det stora behovet av att studera kvinnor och relationen mellan maskuliniteter och femininiteter då det hela tiden finns underliggande konfigurationer av femininitet som slåss om och utmanar den betonade femininiteten.³² Den femininitet som ligger närmast Barbie kan tänkas vara en sorts överdriven femme (för att använda ett dikotomipar där lesbiska par uppdelas i femme, vilka ses som ”extra kvinnliga” och butch, de mer ”manligt kodade” kvinnorna).³³ Jag ämnar använda *femininitet* som ett samlingsord för de olika subjektpositioner som länkas till Barbie som kvinna, där jag vill betona att femininitet för mig likt de andra teoretikerna jag nämnt är socialt konstruerat och mångfacetterat. Det finns inte en femininitet utan flera, där den *betonade femininiteten* ses som den normativa vilket gynnar min analys då det blir lättare att jämföra och diskutera dessa med andra typer av femininitet jag funnit i mitt material.

2.5. Feministisk film och semiotik

Inom den feministiska filmteorin på 1960-talet stod den feminina mystiken och det ”evigt feminina” i centrum.³⁴ Den amerikanska feministiska författaren Betty Friedan förklarade den genom att visa på hur kvinnor i film ständigt definierades utifrån sexuella relationer till män, t.ex. som hemmafru, mor eller sexobjekt åt männen som istället definierades utifrån sina handlingar. Friedan skrev också hur kvinnor även i det vardagliga livet mötte på den feminina mystiken genom olika medier och reklam som positionerade kvinnor i relation till män. Det här ledde till att ”images of women” blev det centrala för den feministiska filmanalysen.³⁵ 1975 publicerades den brittiska filmteoretikern Laura Mulveys klassiska essä *Visual Pleasure and Narrative Cinema* där hon myntade begreppet ”the male gaze”, den manliga blicken som hon ansåg präglade filmindustrin på flera sätt.³⁶

---

³¹ Connell, *Gender and Power – Society, the Person and Sexual Politics*. 187.

³² R.W. Connell & James W. Messerschmidt, *Hegemonic Masculinity – rethinking the concept*, (Gender & Society, 2005), 19: 829-859 <http://gas.sagepub.com/content/19/6/829> (Hämtad 2014-02-20)

³³ Ambjörnsson, *Vad är Queer?* 60-61.

³⁴ Min översättning. I boken beskrivs det som ”eternal feminine”. Shohini Chaudhuri, *Feminist Film Theorists – Laura Mulvey, Kaja Silverman, Teresa de Lauretis, Barbara Ceed* (Taylor & Francis Ltd, 2007).

³⁵ *ibid.*

³⁶ Laura Mulvey, ”Visual Pleasure and the Narrative Cinema”, *Screen*, 16/3 (1975) 1975, 6-18.

Ett annat perspektiv som feministiska filmteoretiker influerats av är det semiotiska. En semiotisk filmläsning analyserar hur en films mening konstruerats på en djupare nivå genom samspelet mellan olika områden inom filmen såsom narrativ, dialog och ljussättning. Roland Barthes, den franska teoretikern och filosofen, är en av de största inom semiotiken. Barthes pratar i *Mythologies* från 1957 om hur myter ger våra ord en ny dimension; rosor associeras med passion och feministiska filmteoretiker har länkat samman det här med hur filmen porträtter kvinnor på bioduken. Barthes bildanalys där han delar upp en bild i denotationer (det som vi faktiskt ser) och konnotationer (associationer som bilden ger betraktaren) används i flera fält idag, där filmteorin är en.³⁷ Teresa De Lauretis skriver i *The Technology of Gender* från 1987 om de sociala och sexuella skillnaderna mellan eller bland kvinnor. Hon kritiserar den tidigare feminismen för att inte sett till den paradoxala och kantade relationen mellan kvinnor, som historiskt specifika individer, och Kvinna som en imaginär kulturell representation.³⁸ Hon skriver om hur kvinnor hamnar i en paradox av att vara ”constantly spoken of but of itself inaudible or inexpressible, displayed as a spectacle and still unrepresented or unrepresentable [...]”³⁹

2.6. Användning av teorierna

De teorier jag valt har olika funktion i uppsatsen, där det genusvetenskapliga perspektivet fungerar övergripande då jag anser att femininitet är något som konstrueras performativt genom handlingar och tal. Jag har med ett queerperspektiv för att kunna jämföra olika typer av femininitet och visa på hur även en traditionell docka som Barbie går att tolka som queer och avvikande. Genom att både fokusera det normativa och det avvikande hoppas jag finna en bra balans mellan de båda och öppna upp för en diskussion om hur Barbie ses och uppfattas idag.

Eftersom en stor del av materialet består av rörlig bild är de filmteoretiska texterna jag nämnt till hjälp genom de teoretiska verktyg texterna diskuterar, där den manliga blicken går att skönja även i filmerna om Barbie men där det ibland snarare är en form av kvinnlig blick som framträder, då målgruppen till stor del är flickor. De olika semiotiska teorierna hjälper mig synliggöra skillnaden på det som de facto syns på skärmarna och tidningssidorna och vad dessa bilder kan symboliseras.

---

³⁷ Shohini Chaudhuri, *Feminist Film Theorists – Laura Mulvey, Kaja Silverman, Teresa de Lauretis, Barbara Ceed*.

³⁸ Teresa de Lauretis, ”Eccentric Subjects: Feminist Theory and Historical Consciousness”, *Feminist Studies*, 16/1, (1990).

³⁹ *ibid*, 115.

2.7. Metodologiska val

Jag har valt att samla ihop mitt material och analysera det med hjälp av en diskursanalys. Ett annat sätt hade varit att dela upp materialen och göra olika analyser av varje typ av material men då jag är intresserad av vilka subjektpositioner som framkommer ur sammanslagningen av dessa faller valet på en diskursanalys. Jag har medvetet bortsett från att göra en renodlad filmanalys, vilket skulle ha varit ett möjligt analysverktyg, då jag dels inte läst någon filmvetenskap och då jag hellre fokuserar de diskursiva positionerna Barbie visas i.

2.7.1. Diskursanalys

Jag har valt att göra en diskursanalys då diskursperspektivet möjliggör en djupare analys än t.ex. en renodlad textanalys. En diskursanalys kan inkludera flera lager än det textuella och symboliska samt underlättar en jämförelse med andra fält som exempelvis det feministiska. Diskursanalyser fokuserar makt och motstånd samt behandlar diskursiva relationer och sättet vi talar om vissa fenomen.⁴⁰ ”Where there is power, there is resistance” skrev den franska filosofen och idéhistorikern Michel Foucault.⁴¹ Hans definition av diskurs innefattar ”hela den praktik som frambringar en viss typ av yttranden”.⁴² Inom diskursanalyser undersöks språket, vilket ses som ett hjälpmedel till att forma verkligheten snarare än att återspegla den. Eftersom jag vill undersöka de mediala bilderna av Barbie är språket och uttryck centrala i min analys, likaså *subjektpositioner* som är ett begrepp som brukar användas i diskursiva frågeställningar då det ersätter ordet aktör och har en större bredd än ordet roll.⁴³ Det handlar om hur en förhåller sig i olika situationer och hur en ofta har flera olika subjektpositioner; jag är både kvinna, student och vit vilket påverkar mina handlingar och relationer. Barbie har även hon flera *subjektpositioner*, vilka jag ämnar undersöka i den senare analysen. Beverley Skeggs förklarar i *Att bli respektabel – Konstruktioner av klass och kön* hur subjektivitet används för premissen att vi är ”underkastade reglerande ramar för kunskap och tal och att denna subjektivitet konstrueras efter hand.” samt att *subjektpositioner* är effekterna av diskurser.⁴⁴ Judith Butler skriver att genus är det diskursiva och kulturella medel där det ”naturliga könet” konstrueras och framstår som ett fördiskursivt fenomen, men att detta är en

---

⁴⁰ Göran Bergström och Kristina Boréus (red.), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (Studentlitteratur AB, 2005), 305.

⁴¹ Michel Foucault, *The History of Sexuality: An Introduction* (New York Vintage Books, 1990), 95.

⁴² Bergström och Boréus, *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 309.

⁴³ *ibid.*, 310.

⁴⁴ Beverley Skeggs, *Att bli respektabel – Konstruktioner av klass och kön*, (Dialos, 1997), 27.

lögn då genus ständigt skapas genom performativa handlingar.⁴⁵ Diskursanalysen betonar att alla sociala gestaltningar bär på meningsskapande praktiker samt fodrar en analys av ämnets historiska kontext och att studera samtiden är vanligt förekommande. Hur analysen sedan ser ut i slutändan är beroende utav vilka utsagor och subjektpositioner som framkommer.⁴⁶

3. Material

Jag har utgått från tre nummer (januari- och februarinumret plus ett specialnummer) av tidningen *Barbie* och fyra filmer om Barbie. Jag har även analyserat utbudet från www.barbie.com; Mattels webbportal om Barbie och hennes värld.⁴⁷ Där har jag främst analyserat webbserien *Life at the Dreamhouse*, vilken består av flera korta youtubeklipp om Barbie och hennes vänner.⁴⁸ Jag har framförallt studerat den engelska versionen av webbportalen då det är den största då Mattel är ett amerikanskt företag och originalspråket i serien är engelska.

Här presenteras materialen kortfattat och separat för att tydligt skilja dem åt, men då de liknar varandra i mångt och mycket kommer jag sedan under rubriken *Barbies värld* beskriva de miljöer och karaktärer som återkommer i medierna.

3.1. Tidningen Barbie

Hej, Barbiekompis! Mode är min värld! Jag älskar att designa nya kläder. Ta en titt på hur jag arbetar med min egen modekollektion. Dessutom dansar jag balett i förtrollade balettskor. Mycket nöje önskar Barbie.⁴⁹

Barbie utges av Egmont Kids Media Nordic och utgåvan är årligen 13 nummer. Tidningens målgrupp uppges vara 4-9 år.⁵⁰ Inne i tidningen är det minimalt med text, istället finns det mycket att fylla i och pyssla med vilket inte fodrar att barnen måste kunna läsa. För de som kan det finns det några korta meningar på varje sida och en lite längre saga per tidning med bilder till från en aktuell film om Barbie.

---

⁴⁵ Butler, *Genustrubbel*, 57.

⁴⁶ Mats Börjesson och Eva Palmblad, *Diskursanalys i praktiken* (Liber, 2007), 46.

⁴⁷ <http://www.barbie.com>, Mattel.

⁴⁸ *Life in the Dreamhouse*, <http://www.barbie.com/en-us/explore/life-in-the-dreamhouse/video>, Mattel (regissörer: Todd Resnick, Kyran Kelly, Andrew Tan, 2012-).

⁴⁹ Egmont Kids Media, *Barbie*, 02/2014, 1.

⁵⁰ Egmont Kids Media, <http://www.annonsinfo.se/ea/upload-material/egmont.annons.upload-material.barbie>, (Hämtad 2014-01-28).

I tidningarna jag läst ges mode, sport och magi stort utrymme. Barbie och hennes vänner gnistrar och blänker; det är paljetter på nästan varje klädesplagg. Pyssel och knåpavsnitt finns utspridda längs med tidningen, vilka består i att t.ex. räkna blombuketter som slängts till Barbie i rollen som isprinsessa. Förutom det yrket är Barbie snowboarddrottning, modedesigner och balettdansös i de två numren jag läst. Färgskalan i tidningarna är densamma, där rosa är den största och mest dominerande, följt av lila, gult, ljusblått och mintgrönt. På de sidor där barnen förväntas rita själva finns det färgpennor i dessa kulörer vid sidan av teckningarna. Reklamen i tidningarna är främst för olika Barbiefilmer och andra produkter men även Bamse, ett varumärke som Egmont också ger ut och som riktar sig till samma åldergrupp som Barbie.⁵¹

3.2. Filmer om Barbie

Barbie lanserades på bioduken 1987 med *Barbie and the Rockers: Out of this World* vilket var en tecknad kortfilm. Den fick en uppföljare och på 1990-talet kunde barn lära sig träna med Barbie eller följa med henne backstage på en liveshow som Barbie hade på Walt Disney Expo 1994.⁵² Den första långfilmen om Barbie var *Barbie in the Nutcracker/Barbie i Nötknäpparen* (regissör Owen Hurley, 2001) vilken lanserades som ”Barbies första film.”⁵³ Flera filmer följde där många likt *Barbie i Nötknäpparen* byggde på klassiska berättelser. 2010 moderniserades filmerna och är sedan dess moderna sagor. Mattel är ett kommersiellt företag, vilket även innefattar det metaperspektiv som syns i filmerna om Barbie. Det är inte Barbie som är huvudrollerna i filmerna utan Barbie agerar skådespelare i dessa och tar sig an olika roller.⁵⁴ Det här ger Mattel fler möjligheter att sälja Barbiedockor och kläder men fortfarande behålla den riktiga Barbiedockan och hennes accessoarer.

Av de fyra långfilmer (ca 70-80 minuter långa) är två stycken baserade på klassiska berättelser; *Nötknäpparen* och *De tre musketörerna* där handlingen är rätt så lik förlagorna med twisten att det är Barbie, i rollen som antingen Clara (*Nötknäpparen*) eller Corinne (*De tre musketörerna*) som tillsammans med sina nyfunna vänner hjälper nötknäpparens rike från

---

⁵¹ Egmont Kids Media, *Barbie*, 1,2/2014.

⁵² *Dance! Workout With Barbie*, 1992.

Barbie Movies Wikia, http://barbie-movies.wikia.com/wiki/Dance!_Workout_with_Barbie, http://barbie-movies.wikia.com/wiki/Barbie_Movies (Hämtad 2014-02-28).

⁵³ *Barbie in the Nutcracker/Barbie i Nötknäpparen*, Mattel Entertainment, (regissör Owen Hurley, 2001).

⁵⁴ Schulman & Eklund, *Alex & Sigge*, 2013.

muskungen eller räddar prinsen för att sedan bli hans musketör. ⁵⁵ I *Barbie in the Nutcracker/Barbie i Nötknäpparen* från 2009 blir Clara förvandlad till en docka och tillsammans med nötknäpparen hon fått som present ger hon sig ut på ett äventyr för att rädda kungadömet från mössen som tagit över makten. I slutet visar det sig att Nötknäpparen egentligen är prinsen. ⁵⁶

I *Barbie i de tre musketörerna* spelar Barbie bondflickan Corinne som likt sin döde far drömmer om att bli musketör. Då hon fyllt sjutton rider hon till Paris med ett brev adresserat till faderns vän och tillika musketörtränare, men det går inte så lätt som hon hade hoppats. Corinne möter motstånd från musketörerna då hon är tjej. När Corinne av en slump blir anställd som piga vid slottet vet hon inte att de andra pigorna också delar drömmen om att bli musketörer. Prinsen på slottet drabbas av flera sabotage och Corinne upptäcker att det är prinsens kusin som ligger bakom och planerar en kupp mot honom på den stora maskeradbalen. Corinne och de andra tjejerna är inte bjudna men maskerar sig och räddar prinsen då de i hemlighet tränats upp av en gammal piga på slottet.

Barbie: The Princess & the Popstar/Barbie i Prinsessan och Popstjärnan är löst baserad på Mark Twains *Prinsen och tiggargossen* från 1882. ⁵⁷ Barbie spelar här både rollen som prinsessan Tori och popstjärnan Keira, som upptäcker att de förutom att vara trötta på det liv de har också är väldigt lika. De har även magiska krafter och genom att vifta med den magiska mikrofonen och borsten förvandlas de till varandra och lever i några dagar i den andres kropp. Det ska hållas en stor audiens på slottet och Keira ska ha konsert i staden vilket skapar problem för tjejerna och samtidigt planerar Keiras manager att stjäla den magiska diamantbusken som gett riket dess rikedom. Filmen slutar lyckligt och innehåller flera olika sånger, t.ex. en cover på Cyndi Laupers *Girls just wanna have fun* från 1983 men där texten bytts ut till ”Princesses wanna have fun”.

Den fjärde och sista filmen jag sett är *Barbie: Mariposa and the Fairy Princess/Barbie: Mariposa och älvprinsessan* i vilken Barbie spelar fjärilsälvan Mariposa som tillsammans med sin lilla fluffkompis Willa sänds som ambassadör av drottningen till det gränsande riket

---

⁵⁵ *Nötknäpparen* är en balett komponerad av Pjotr Tjajkovskij som hade premiär i St Petersburg 1892, vilken bygger på berättelsen *Nussknacker und Mausekönig* från 1816 av E.T.A: Hoffmann. *Les Trois Mousquetaires/De tre musketörerna* skrevs av Alexandre Dumas 1844.

⁵⁶ *Barbie and the Three Musketeers/Barbie och de Tre Musketörerna*, Mattel Entertainment, (regissör Gino Nichele, 2009).

⁵⁷ *Barbie: The Princess & the Popstar/Barbie i Prinsessan och Popstjärnan*, Mattel Entertainment (regissör Ezekiel Norton, 2012).

Shimmervale för att medla fred med kristallälvorna.⁵⁸ Där blir hon vän med prinsessan Catania men kommer på illa fot med hennes far kungen och Mariposa blir bannlyst från Shimmervale. På väg hemåt igen möter de en elak älva på väg att förstöra riket, vilket gör att Mariposa flyger tillbaka och tillsammans med Catania räddar Shimmervale. Mariposa är först motvillig till sitt kungliga uppdrag, hon vill hellre stanna kvar och arbeta i det kungliga biblioteket där hon gärna spenderar all sin tid bland böcker och kunskap. Prinsessan Catania i Shimmervale är även hon en stor bokälskare vilket för dem närmre varandra.

3.3. Barbie.com

Welcome to Barbie.com! This fantastic destination has free online games for kids, online activities and fun online videos for kids! Check out our Barbie games, Barbie activities and Barbie videos. Share your Barbie printable activities with friends, download Barbie wallpapers and more! Sign up and become part of the B Community!⁵⁹

Webbsidan www.barbie.com inbjuder barnen till spel, film och magi. Du kan testa olika yrkesroller, bygga ditt eget drömhus eller se klipp från den realityliknande serien *Life in the Dreamhouse* som var fjortonde dag kommer med ett nytt avsnitt.⁶⁰ Det finns oändligt många spel och saker att sysselsätta sig med på hemsidan; du kan ladda ned allt ifrån ofyllda teckningar på Barbie och hennes vänner till skrivbordsbakgrunder på karaktärerna i Barbies värld. På deras sida för föräldrar tas tre rubriker upp under rubriken ”learning is fun”:

- **Kreativitet:** Barnen får en chans till att uttrycka och utforska sin individualitet genom olika spel.
- **Utforskande:** Barnen kan utforska olika karriärer vilket ger dem en chans att testa olika roller och lära sig om hur de ska följa dessa drömmar i verkligheten.
- **Problemlösning:** Hur blir jag en doktor på barbie.com? Hur gör jag för att ”earn that fab award”?⁶¹ Vår speldesign ger barn möjligheter att utveckla sina egna kortlivade strategier för att uppnå långvariga mål på sidan.⁶²

Som jag tidigare nämnt har jag främst tittat på serien *Life in the Dreamhouse*.⁶³ Jag har också transkriberat en låttext i en video, *Anything Is Possible*, som under februarimånad var det

---

⁵⁸ *Barbie: Mariposa and the Fairy Princess* / *Barbie: Mariposa och älvprinsessan*, Mattel Entertainment (regissör William Lau, 2013).

⁵⁹ Barbie.com, www.barbie.com (Hämtad 2014-02-27).

⁶⁰ *Life in the Dreamhouse*.

⁶¹ Barbie.com, <http://www.barbie.com/en-us/parents> (Hämtad 2014-03-01).

⁶² *ibid.*, min översättning.

första som besökaren mötte på hemsidan. Det är en s.k. ”lyric video”, en musikvideo där texten presenteras med hjälp av olika animationer och låten framförs av det amerikanska bandet *Fifth Harmony*.⁶⁴ Låttexten finns bifogad som bilaga och jag valde den då jag tycker att budskapen i *Anything Is Possible* summerar vad Barbie symboliserar tydligt.⁶⁵ Drömmen om att få vara den du vill, systerskap och gemenskap nämns samtidigt som det är viktigt att se bra ut.

Serien *Life in the Dreamhouse* följer ett liknande koncept som den realitytv som visas på TV med en stor skillnad; Barbie och hennes vänner är datoranimerade.⁶⁶ Avsnitten är några få minuter långa och en del är uppdelade i två eller flera avsnitt, vilket är ännu en sak som liknar realitytv där avsnitt brukar länkas samman. Nya avsnitt släpps var fjortonde dag och titeln antyder att det är en fantasivärld vi möter där ingenting är omöjligt. Barbie fixar en grill till poolpartyt genom att trycka på en knapp och när husdjuren förstört drömhuset har Ken ett nytt och bättre hus i byxfickan. I filmerna om Barbie och hennes vänner är just magi och det mystiska ett centralt tema. I alla avsnitt jag sett finns det magiska element, förtrollningar av olika slag är ett återkommande inslag.

Barbie.com är mycket mer än bara videos; här kan barn spela olika spel med Barbietema, designa sitt eget drömhus och sin egen Barbiedocka. Det finns också skrivbordsbilder och svartvita teckningar att skriva ut och fylla i samt e-böcker, dockor och tillbehör i internetbutik.

---

⁶³ *Life in the Dreamhouse*.

⁶⁴ Fifth Harmony, *Anything Is Possible*, <http://www.barbie.com/en-us/video/Anything-Is-Possible-Lyric-Video>, 2014-01-30.

⁶⁵ Fifth Harmony, *Anything Is Possible*, 2014.

⁶⁶ *Life in the Dreamhouse*.

4. Barbies värld

För att underlätta det senare analysavsnittet kommer jag här redogöra för vad jag kallar för *Barbies värld*; de olika miljöerna och karaktärerna som återkommer i de material jag undersökt. Jag börjar med en kort historik kring Barbies tillblivelse för att sedan beskriva hur hon lever idag i de olika medierna jag studerat.

4.1 Historik

"My whole philosophy of Barbie was that through the doll, the little girl could be anything she wanted to be. Barbie always represented the fact that a woman has choices."⁶⁷

Barbie lanserades år 1959 och bakom hennes skapelse låg judiska amerikanen Ruth Handler, som tillsammans med maken Elliot Handler bildade Mattel 1945. Barbiedockan inspirerades av Ruths dotter Barbaras fascination av pappersdockor som såg ut som unga vuxna och som kom tillsammans med flera klädomyten och accessoarer. Handler mötte till en början ett motstånd bland kollegorna på Mattel då Barbies kroppsform skilde sig från de andra dockorna på marknaden. Barbie har en tysk föregångare, Lilli, som Ruth Handler såg när hon var på semester i Tyskland och Lilli sägs vara inspirationen till den senare Barbiedockan.⁶⁸

Ruth Handler sade till the New York Times 1977 att: "Every little girl needed a doll through which to project herself into her dream of her future."⁶⁹ Handler sade också i intervjun att dockan såklart skulle ha bröst om dockan som dottern lekte med var 16-17 år. Barbie sågs som en tonårsmodell i början men med alla de yrken hon testat är det svårt att tro att hon idag inte borde ses som några år äldre, dock har hon och vännerna ett ordförråd som liknar det hos tonåringar. Det går inte länge innan något nämns som "amaze!" istället för "amazing" och flera andra ord kortas ned och används flitigt av karaktärerna i webbserien *Life in the Dreamhouse*.⁷⁰

---

⁶⁷ Ruth Handler intervjuas i New York Times. Sara Kershaw, "Ruth Handler, Whose Barbie Gave Dolls Curves, Dies at 85", <http://www.nytimes.com/2002/04/29/arts/ruth-handler-whose-barbie-gave-dolls-curves-dies-at-85.html>, *New York Times*, 2002-04-29.

⁶⁸ Kershaw, *New York Times*, 2002-04-29. Faktum är att de båda dockorna är oerhört lika till utseendet och att Lilli från början såldes som en sexdocka till vuxna men senare blev populär bland barn. Hennes ansikte är väldigt likt det Barbiedockorna hade under 1960-talet.

⁶⁹ *ibid.*

⁷⁰ *Life in the Dreamhouse*.

4.2 Den rosa drömvärlden

I Barbies värld är det mesta rosa och glittrigt. I tidningarna märks det tydligt då rosa är den färg som går igenom varje sida och som ofta är färgen på Barbies klänningar. Barbies hus är även det rosa och i filmerna är hela världarna målade i en rosalila nyans, särskilt filmen *Mariposa och älvprinsessan* som närmast är en explosion i violetta och skära färgtoner. Det här ses även i det specialnummer av tidningen *Barbie* som jag läst där hela tidningen är rosa, lila och blå.

Scen från *Mariposa och Älvprinsessan* (2013) ⁷¹

Jag minns själv de Barbiedockor som jag och framförallt min lillayster lekte med när vi var små som väldigt rosa. Den rosa färgen är något som den svenska genusforskaren och antropologen Fanny Ambjörnsson diskuterar i *Rosa – den farliga färgen* från 2011. ⁷² Hon skriver om hur rosa förr var en vanlig färg att klä småpojkar i men att det på 1990-talet blev en laddad symbol när förskolor började arbeta med en barnpedagogik från ett feministiskt perspektiv. Rosa kan både ses som förlöjligande och något som vuxna kvinnor bör undvika för att bli tagna på allvar, men att klä sig i rosa kan för flickor vara något fint och feminint och en färg de bär för att väcka uppmärksamhet och stå i centrum. ⁷³ Ambjörnsson noterar även hur prinsessdrömmen och dess berättelser kan representera en slags självständighet men att den ”rör sig inom tydligt definierade ramar: kvinnliga huvudkaraktärer väljer relationen med

⁷¹ <http://stuffpoint.com/barbie-dolls/image/453831/barbie-mariposa-and-the-fairy-princess-wallpaper-11-wallpaper/>, Häntad 2014-02-08.

⁷² Fanny Ambjörnsson, *Rosa – den farliga färgen*, (Ordfront förlag, 2011).

⁷³ *ibid.*, 79, 81.

prinsen”.⁷⁴ Det överensstämmer med berättelserna om Barbie jag sett då karaktärerna Barbie spelar alltid blir förälskade i manliga karaktärer och då ofta prinsar.

4.3. Karaktärer

Barbie bor i Malibu, Kalifornien med sina småsyster Skipper, Stacey och Chelsea och flera husdjur. Huset kallas för ”the dreamhouse” och är stort som en herrgård. I de avsnitt av *Life in the Dreamhouse* som jag sett rör de sig ofta nära Barbies hus, och scenerna är flera gånger belägna i hennes stora garderob, som täcker en hel korridor.⁷⁵ Mode och styling är viktigt för Barbie och hennes vänner och allt ska matcha. Barbie är nästan alltid klädd i rosa klänningar och inredningen i huset är även den främst rosa. Barbies syster är mer färgglada där det redan i det första avsnittet blir tydligt att Skipper är den revolterande tonårssystemen, Stacey den sportiga och diplomatiska mellansystemen och Chelsea den yngsta, söta och naiva lillasystemen.

Förutom sina syster har Barbie en pojkvän, Ken. Han bor inte i huset men hälsar ofta på och hjälper Barbie och systerarna när något gått galet, t.ex. när vattenrutschbanan är för liten för dem. Då bygger han snabbt en ny som både är högre och längre och imponerar vännerna först, men när Kens rival den gitarrspelande och självupptagna Ryan testar rutschbanan och flyger iväg långt över tomten, byts fascinationen mot skratt. Ken vill väl men det går inte alltid som han tänkt sig och då är Barbie där och lugnar honom och ställer allt till rätta igen. Ken framställs som pålitlig, känslig och lugn kille jämfört med Ryan som tar större plats och istället gör allt för att vara i centrum. Ryan är Kens motsats i det mesta men även han likt alla andra överdrivs väldigt, han gör allt han kan för att bli känd och upptäckt.

---

⁷⁴ Ambjörnsson, *Rosa – den farliga färgen*, 31, 35, 83.

⁷⁵ *Life in the Dreamhouse*.

Barbie och de flesta av vännerna i *Life in the Dreamhouse*.⁷⁶

Andra förekommande karaktärer är Barbies BFF's eller "best friends forever". Barbies allra första vän, Midge från Wisconsin, kommer och besöker huset i några avsnitt. Midge är svartvit och har håret i en kort frisyr när hon hälsar på. Hon representerar den gamla tidens (1960-talet) förlegade småstadsideal som Barbies systrar skrattar åt. Barbie ger Midge en makeover och efter det är hon inte längre svartvit men talar fortfarande med andra ord och på ett annat sätt än de andra.⁷⁷ Midge vill pyssla med makramé när vännerna är på stranden och kolla ph-värdet i poolen innan hon badar. Hon framstår som lite av en tönt men samtidigt har hon ett intresse för det naturvetenskapliga, vilket ingen av de andra tjejerna har. Midge är rödhårig med fräknar och skrattar högt till skillnad från de andra tjejernas fnitter.

Tre andra flitigt besökande vänner är den australiensiska sporttokiga blonda Summer, Barbies godtrogna "hispanic" vän Teresa⁷⁸ med sitt lockiga bruna hår och frispråkiga Nikki med sitt svarta hårsvall, som också är den enda färgade av vännerna. Till sist har vi Raquelle, som gör allt hon kan för att vara bättre än Barbie. Raquelle med sitt svarta hår försöker vara tuff men är egentligen ganska feg och hennes planer misslyckas alltid. Trots det är hon ändå en motpol till Barbie och de andra tjejerna då Raquelle inte ställer upp på de andras smicker för Barbie

⁷⁶ <http://www.tvrage.com/shows/id-37560>, (Hämtad 2014-03-04)

⁷⁷ *Life in the Dreamhouse*. avsnitt 28: "A Smidge of Midge", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-28-A-Smidge-of-Midge>, 2013-03-06.

⁷⁸ Rogers, *Barbie Culture*, 50. Teresas hy är en aning mörkare än Barbies men det var Rogers som klargjorde hennes latinamerikanska ursprung för mig.

och verkar tycka att Barbie är ganska fånig. Självklart finns det dockor att köpa av karaktärerna, vilket vi ser smakprov på här.

Nikki, Ken, Summer, Teresa och i soffan Barbie, Raquelle och Midge. ⁷⁹

5. Resultat/Analys

I det här avsnittet analyserar jag mina frågeställningar under tematiska rubriker som förankras i de teorier jag redogjort för i kapitel 2. Jag väver in allt material under varje rubrik då de i mångt och mycket är *ett* brett material istället för *flera* små och berör mina frågeställningar och metod bättre gemensamt än separat.

5.1. Den betonade femininiteten

Barbie kan ses representera den normativa kvinnan i dagens samhälle, även om hon också kan kopplas till en extrem och överdriven femininitet. I medierna om Barbie bekräftar heteronormativitet och den heterosexuella matrisen genom att reproducera samma bilder och berättelser om och om igen.

Barbie är en ikon som berör och som alla har något att säga om. Mattel har lyckats att övertyga de allra flesta av oss om vissa budskap som återges i de mediala forum Barbie verkar i. Många förknippar nog Barbiedockor med barn och framförallt unga flickor, och kanske tycker att de värderingar barnen får med sig likt dockan är något som barnen växer ifrån så småningom. Men de mediala bilderna som förföljer oss genom livet påverkar oss mer än vad

---

⁷⁹ http://farm6.static.flickr.com/5452/9268764655_abbaa00daf.jpg (Hämtad 2014-03-04)

vi tror och även om Barbie är en fiktiv docka så ges hon så många mänskliga drag att det är svårt att gå därifrån opåverkad.

I filmerna och i webbserien *Life in the Dreamhouse* har Barbie alltid samma gälla, ljusa röst och fascination för mode, smink och allt som glittrar vilket befäster hennes tvetydiga femininitet.⁸⁰ Visar hon en ”modern” version av feminism eller befäster hon snarare könsroller och hegemoniska normer om femininitet och kvinnlighet? Här diskuterar jag några av Barbies subjektpositioner länkade till femininitet samt om dessa kan ses innehålla feministiska potentialer. Är Barbie en feministisk femme eller en förkastlig förebild?

5.2. Mode och skönhetsidealet

Barbies kropp är den av en extremt smal ung kvinnas, med långa slanka ben, pinnsmal midja och relativt stora bröst jämfört med hennes midja. Hennes amorvbåge är perfekt och munnen putar. Håret är naturligt blont, långt och svallande och ögonen stora och blå. En kropp som skulle göra många avundsjuka då kvinnokroppen som förmedlas i media nästan alltid är den av en vit, smal kvinna med rätt former. I den amerikanska affärstidningen *Fast Company* försvarar chefsdesigner Kim Culmone Barbies kroppsproportioner: ”Barbie’s body was never designed to be realistic. She was designed for girls to easily dress and undress.”⁸¹ Culmone säger sedan att det finns olika slags Barbiedockor där vissa kan böja på leder och andra inte och betonar att frågan både berör det modemässiga, där det hade varit svårare att behålla de rena linjerna med en annan dockkropp, samt frågan om arv. Det ska vara möjligt för en flicka att använda sin mammas Barbiekläder på sina moderna dockor. Culmone pratar också om hur flickors uppfattning av henne skiljer sig från de vuxnas.

Marianne van den Boomen diskuterar flickors uppmanande till att identifieras med dockor och skiljer det från pojkars härskande över leksaker som vanligtvis kodas som passande för dem såsom bilar. Det här leder till att de barn som leker med Barbie kan uppmanas att ta efter dockans utseende och handlingar. Barnen lär sig genom Barbies *performativa* handlingar att det är feminint att sminka sig och ha många olika kläder, gärna i rosa eller lila. Judith Butler skriver hur dessa performativa repetitioner bär med sig ”betydelsebärande akter som redan är socialt etablerade att uppföras och upplevas på nytt; det är så de får sin vardagliga och

---

⁸⁰ *Life in the Dreamhouse*.

⁸¹ Mark Wilson, ”Barbie’s Lead Designer Defends Barbie’s Crazy Proportions”, *Fast Company*, <http://www.fastcodesign.com/3025620/barbies-lead-designer-defends-barbies-crazy-proportions>, 2014-03-03.

ritualiserade legitimering.”⁸² Genom att härma Barbies feminina framtoning som inspirerats av den rådande *betonade femininiteten* placeras flickorna i en diskursiv position där femininitetsdiskursen kring Barbie lever vidare. Det här är en tänkbar möjlighet men det är självfallet så att alla barn som leker med Barbie inte tar efter henne i samma utsträckning.

Det anses kvinnligt att bry sig om sitt yttre genom smink, kläder och hålla kroppen slank och fast. Därför är det inte konstigt att tidningarna jag läst är starkt fokuserade på det här ämnet; i det andra numret av *Barbie* är hon modedesigner och visar upp både skissbord och sina kreaturer för sina vänner och senare på catwalken. När Barbie visas som modedesigner och fotograf i tidningen har det rosa tonats ned och istället ser vi henne i svarta jackor och tröjor och med håret uppsatt i olika istället för att som vanligt ha det utsläppt. Det här kan tolkas som en mer seriös framtoning, då hon vanligtvis är klädd i rosa från topp till tå. Några sidor längre bak i tidningen är det modevisning och då är den rosaklädda Barbiedockan tillbaka med sitt långa blonda hår utsläppt.⁸³ I ett av de senaste avsnitten av *Life in the Dreamhouse* blir Barbie och vännerna superhjältar som flyger världen runt för att rädda olika tjejers modekriser.⁸⁴ Barbie är stilmedveten och mån om sitt utseende. Vikten av att modellera kroppen efter ”rätt genus” är något som Butler diskuterar. Hon skriver att genus uppstår som en ”effekt av kroppens stilisering” där olika stilar och rörelser bildar en illusion av ett ”genusbestämt jag”.⁸⁵

Kläderna har alltid varit en stor del i Barbies värld då grundupplevelsen med henne är att ta på dockan olika kreaturer. I musikvideon *Anything Is Possible* betonas betydelsen av utseendet med frasen ”We're looking good, we're feeling proud”.⁸⁶ I filmerna är kostymerna en viktig byggsten och de är ofta i pastelliga färgtoner prydda med diamanter. Barbies stora modeintresse förhåller sig väl till samtida diskurser om hälsa och skönhet, där just utseendet är något som i allra högsta drag förknippas med femininitet. Beverley Skeggs resonerar kring hur utseendet är en viktig del i skapandet av femininitet hos de kvinnor hon följer i en industristad i norra England. Skeggs skriver om hur femininitet uppkom bland medelklasskvinnor i slutet av 1800-talet och hur dessa kvinnor sågs som de ”riktiga” kvinnorna. Då femininitet utvecklades till ett klasstecken blev det även maktbärande och

---

⁸² Butler, *Genustrubbel*, 219.

⁸³ Egmont Kids Media, *Barbie*, 02/2014.

⁸⁴ *Life in the Dreamhouse*. avsnitt 46: ”Super Style Squad Part 1”, <http://www.barbie.com/en-us/video/Life-in-the-Dreamhouse-Episode-46-Style-Super-Squad-1>, 2014-03-05.

⁸⁵ *ibid*, 219.

⁸⁶ Fifth Harmony, *Anything Is Possible*, 2014.

något som stärkte de redan etablerade kvinnorna i samhället.⁸⁷ Barbies garderob svämmas bokstavligen över i ett avsnitt av *Life in the Dreamhouse*, hennes modekapital är således enormt.⁸⁸ Barbie befäster bilden av kvinnor även genom sitt intresse för kosmetika och hennes ansikte med den perfekta lilla näsan, stora munnen, perfekta ögonbryn och enorma blåa ögon ser alltid likadant ut. Barbies fascination för mode och konsumerandet av nya och finare kläder är något som Mary F. Rogers diskuterar, där hon kopplar den moderna femininiteten till individualitet, strävan efter att förverkliga och förbättra sig själv genom konsumtion.⁸⁹ Midge, Barbies första bästa vän får en makeover av Barbie för att passa in i den kaliforniska livsstilen och Midge går från svartvit till färgglad. Hennes kläder ändras och likaså frisyren, allt för att likna de andra dockorna.

Barbies kroppsmått har förblivit detsamma men hennes frisyr och ansikte har ändrats med åren utifrån de rådande mode- och skönhetsidealen. Jag minns själv att jag reagerade på hur annorlunda min mosters och mammas Barbiedockor från 1960-talet såg ut jämfört med mina och min systers dockor som vi lekte med under 1990-talet, och dagens dockor ser annorlunda ut än våra. Barbies kropp är den av en vit kvinna och har alltid varit det. Barbie har vänner från flera länder och med olika hudfärger, men en övervägande del är vita och även om Teresa ska vara hispanic så lade jag inte märke till det förrän jag blev påmind om det. Nikki, som ska vara afroamerikan är även hon ljus brun i hyn. Den vita hyn är alltså dominerande och färgskalan förhåller sig alltid till den vita färgen. Ur ett intersektionellt perspektiv är det intressant att titta närmre på hur den vita, rika, kvinnan i Barbies värld är normen och hur det här inte diskuteras. Erica Rand skriver om Mattels mångfaldsdiskurser, där Barbies första icke-vita vän lanserades 1968 men det dröjde till 1980-talet innan fler icke-vita dockor lanserades. 1988 började Mattel annonsera de icke-vita dockorna vilket ökade försäljningen med 20 %, strax efteråt lanserades en kollektion med afroamerikanska dockor med olika hudtoner för att vara så realistiska som möjligt. Rand nämner också hur dessa icke-vita dockor marknadsfördes med andra ord än de vita Barbiedockorna. Ord som ”exotic”, ”ethnic” och ”outrageous” fick benämna dockor med annan hudton än den vita.⁹⁰ Barbie är i dessa medier alltid samma vita och blonda kvinna som ständigt är i centrum, vilket placerar de andra i bakgrunden. Den normerande kvinnokroppen som vit, smal och modeintresserad reproduceras

---

⁸⁷ Skeggs, *Att bli respektabel – konstruktioner av klass och kön*, 1997, 159.

⁸⁸ *Life in the Dreamhouse*, avsnitt 20 ”Closet Clothes Out”, <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-20-Closet-Clothes-Out>, 2012-11-15.

⁸⁹ Rogers, *Barbie Culture*, 1999.

⁹⁰ Rand, *Barbie's Queer Accessories*, 1995, 68, 69.

ständigt i de mediala bilderna av Barbie jag analyserat. Genom att accentuera Barbies skönhet befäster Mattel den vita människans makt och den hegemoniska världsordningen vilken upprätthåller den ojämlika maktfördelningen. När ett barn köper en Barbiedocka köper hen inte bara dockan utan ett helt paket med värderingar och handlingar. Rand liknar detta med storföretags sätt att motivera låglönearbetare, där de motiveras med att de kan bli rika om de lägger manken till. På samma sätt säljs Barbie med budskapet att hon kan bli vem du vill att hon ska vara. Målet med diskursen är enligt Rand att maskera de yttre begränsningarna så att de känns som fria val.⁹¹ Valfrihet är ett ord som präglar vårt samhälle idag, men marknaden påverkar oss i allt från att välja rätt skola till barnen till vilket vin vi köper till helgen. Barbiedockan är en av flera dockor som finns i leksaksbutiken men valet av just henne kanske inte är så fritt som vi vill tro? Mattel har lyckats få Barbie att stå för vissa normer och värderingar, t.ex. att tjejer kan bli vad de vill, som barn och vuxna världen över kan enas om.

Barbie är som jag skrivit väldigt intresserad av mode och kläder, men i filmen *Barbie: Mariposa och älvprinsessan* är Barbies karaktär, Mariposa, inte speciellt intresserad av kläder utan packar först bara ner sina böcker i resväskan.⁹² Det här kan ses som ett avvikande inslag, då hennes litterära intresse samt intresset för landets historia skiljer sig från de andra älvornas. Mariposas bästa vän, Willa, får ta över Barbies arbetsuppgifter när hon är borta gör hellre andra saker än att stå i biblioteket. Även de manliga karaktärerna i Barbies värld är måna om sitt utseende, så det är inte exklusivt ett kvinnligt intresse men männens intresse är mycket svalare än kvinnornas. Det här visas inte minst i ett avsnitt av *Life in the Dreamhouse*, där berättelsen handlar om hur Ken bygger ett "Ken den", ett krypin för alla män att hänga i medan kvinnorna handlar kläder och väskor i butiken.⁹³ Bilden av mannen på köpcentret väntades på frun eller flickvännen kommer här till liv och i Kens lya finns en grill, ett biljardbord och en storskärms-tv där männen kan äta revbensspjäll och spela tv-spel.

5.3. Förebilden och den perfekta vännen och flickvännen

Det är inte konstigt att Barbie är så populär bland sina vänner då hon aldrig kommer på fel fot med någon utav dem, utan ständigt är glad och hjälpsam. Barbie löser modekriser, räddar älvbefolkningar från elaka häxor och fixar poolpartyn utan bekymmer alltid iklädd en vacker dräkt. Hon hittar på roliga aktiviteter åt sina vänner och gör allt för att behaga dem, sina

---

⁹¹ Rand, *Barbie's Queer Accessories*, 28.

⁹² *Barbie: Mariposa och älvprinsessan*.

⁹³ *Life in the Dreamhouse*, avsnitt 37: "The Ken Den", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-37-The-Ken-Den>, 2013-07-31.

systrar och pojkvännen Ken. Barbie är aldrig på dåligt humör och hon är generös på alla möjliga sätt. Den givmilda och omvårdande kvinnan är starkt kopplat till femininitet och en viktig del i de diskursiva positionerna som konstruerar kvinnlighet. I Beverley Skeggs *Att bli respektabel – konstruktioner av klass och kön* är den omvårdande kvinnan ett centralt tema, även om de arbetarklasskvinnor Skeggs följer i sin bok är i en annan situation än Barbie. Gemensamt är hur kvinnan porträtteras som någon som ska vilja och tycka om att ta hand om andra, och särskilt sätta andra före henne själv.⁹⁴

Barbie bor med sina småsystrar i drömhuset i Malibu utan närvarande föräldrar. Barbies ålder är som jag tidigare nämnt oklar, men hon axlar ändå rollen som den ansvarande vuxna personen över sina yngre systrar. Även om Barbie ses som relativt vuxen finns det flera aspekter relaterade till vuxendom som hon saknar. Hur hon klarar att försörja sina systrar, husdjuren och det stora huset med alla moderna maskiner är inte tydligt, men efter att ha testat mer än 130 olika yrken kanske hon har sparat en del. Rand skriver att Mattel kontinuerligt anpassar sin kollektion för att komma med konkurrerande definitioner av en bra förebild och ett acceptabelt fantasiobjekt, och hur de försöker presentera dessa så nära konsumenternas ”behov” som möjligt.⁹⁵ Det går att se en ambivalens i Barbies ålder och hennes ansvarsbörda, men Barbies värld är en fantasivärld där allt inte fungerar som i verkligheten.

Barbie är förutom att vara den perfekta storasystemen, med den bästa blandningen av skratt och allvar, också den populäraste vännen. De andra dockorna står i kö för att få följa med på Barbies äventyr och bokstavligt tävlar om att vara Barbies bästa BFF.⁹⁶ I tidningarna står vännerna alltid bakom Barbie och stöttar henne på isen såväl som på catwalken, just elementet av girl power utgör ett av de mest genomgående teman i Barbies värld. I låttexten till *Anything is possible* betonas systerskapet genom fraser som ”and I know I can do it cause I got my friends”, ”Me & my girls! och ”It's our world!”⁹⁷ I *Barbie och de tre Musketörerna* blir det här extra tydligt, då filmens dramaturgi tydligt framhåller kvinnors gemenskap och systerskap.⁹⁸ Tillsammans kan tjejerna klara alla hinder och ”en för alla, alla för en” används genom hela filmen både i filmens soundtrack och i dess manuskript. Corinne, Barbies roll i filmen, får stöd från mamman redan från början när hon rider iväg mot Paris och drömmen

---

⁹⁴ Skeggs, *Att bli respektabel – konstruktioner av klass och kön*, 1997.

⁹⁵ Rand, *Barbie's Queer Accessories*, 29.

⁹⁶ *Life in the Dreamhouse*, avsnitt 31 ”Let's make a doll”, <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-31-Lets-Make-a-Doll>, 2013-03-27.

⁹⁷ Fifth Harmony/Barbie.com, *Anything is possible*, <http://www.barbie.com/en-us/video/Anything-Is-Possible-Lyric-Video>, 2014-01-30.

⁹⁸ *Barbie och de tre Musketörerna*.

om att bli musketör. ”Tjejer kan” är en annan slogan som går att länkas till filmen. Barbie möter motstånd i Paris, främst av manliga karaktärer som genom hela filmen förminskar henne och försöker sätta henne på plats. De kan inte tänka sig en kvinnlig musketör, även prinsen som Corinne räddar flera gånger i filmen skrattar när han hör hennes plan men hon bevisar att de har fel när hon tillsammans med de andra pigorna räddar slottet och prinsen.⁹⁹

Den feministiska potentialen som finns i girl power-konceptet och den nära relationen mellan kvinnorna, byts till ett bevästande av heteronormen. Teresa de Lauretis skriver om betydelsen av att studera relationer mellan och bland kvinnor och inte fastna i ett ständigt jämförande mellan kvinnor och män. de Lauretis skriver om skillnaden mellan kvinna och Kvinna, och Barbie kan här ses som Kvinnan med stort K, idealkvinnan som de andra kvinnorna i Barbies värld ser upp och förhåller sig till.¹⁰⁰ Berättelsen om slutscenen i *Barbie och Musketörerna* faller väl under Butlers heterosexuella matris, då tjejernas gemensamma mål är att rädda prinsen och Barbie blir sedan tillsammans med honom.¹⁰¹ I slutet så betonas den kvinnliga gemenskapen ändå då tjejerna, som blivit musketörer efter sina hjältedåd, rider iväg mot nya strider för att försvara kungariket. Prinsen lämnas kvar suktande efter Barbie. Här går dramaturgin delvis emot den traditionella berättartraditionen; Barbie kunde lika gärna stannat kvar med prinsen och levt lycklig i alla sina dagar med honom, men drömmen som musketör och systerskapet premieras här och sista bildsekvensen är på tjejerna som rider in i solnedgången.

Tiina Rosenberg skriver att den heterosexuella kulturen i samhället och dess alster inte är så homogena som de vid första anblicken verkar. Barbie som en del i den heterosexuella kulturen läcker queerhet vid en närmre granskning.¹⁰² Den betonade femininiteten bär även den på queera läckage, avvikelser från berättelsen om den heterosexuella kvinnan och den nära relation som Barbie har till sina vänner går att tolka som mer än bara vänskap. Erica Rand diskuterar Barbies närhet till sin första bästa vän, Midge, och hur de på en sminkväska från 1963 står tätt mittemot varandra. Det är inte svårt att tolka deras närhet som något mer än bara vänskap.¹⁰³

---

⁹⁹ *Barbie och de Tre Musketörerna*.

¹⁰⁰ Teresa de Lauretis, ”Eccentric Subjects: Feminist Theory and Historical Consciousness”, 1987.

¹⁰¹ Butler, *Genustrubbel*.

¹⁰² Rosenberg, *Queerfeministisk Agenda*, 118.

¹⁰³ Rand, *Barbie's Queer Accessories*, 43.

Barbie och Midges sminkväska från 1963. ¹⁰⁴

Barbies nära relation till sina kvinnliga vänner, eller BFF's (best friends forever) är ett stort tema i medierna om henne. Även om det finns många egenskaper hos kvinnorna som befäster normer om kvinnlighet, finns det också de som utmanar dessa. I *Barbie i Nötknäpparen* från 2001 finns en kortvarig men frigörande karaktär, den beresta mostern/fastern Elizabeth. ¹⁰⁵ Hon ger Clara nötknäpparen i present efter att ha berättat för Clara om alla äventyr hon varit med om. Föräldralösa Clara bor med sin yngre bror hos deras stränga farfar/morfar Drosselmeyer, som inte stöttar Elizabeths val att resa världen runt, utan hellre skulle se henne slå sig till ro och ta hand om hemmet. Elizabeth och den gamla mannen diskuterar livligt och det är uppenbart att barnen ser upp till Elizabeth som skämtar om att Drosselmeyer aldrig kommer att ändra sig. Filmen är tydlig med att den utspelar sig förr i tiden då den miljömässigt liknar filmer som skildrar sent 1800-tal, tidigt 1900-tal. Att då ha med en så pass självständig kvinna som Elizabeth och porträttera henne som en förebild för unga Clara, visar på devisen att tjejer kan.

Ett led i Mattels arbete med att framställa Barbie som en förebild och som "the girl next door" är genom relationen till Ken. Genom att ge Barbie en pojkvän tvingades hon in i den heterosexuella matrisen och har sedan dess alltid behövt förhålla sig till en man. När ett manligt romantiskt intresse finns öppnas fler möjligheter till umgänge med vännerna, eftersom Barbie då tydligt framställs som heterosexuell så ifrågasätts inte hennes nära

¹⁰⁴ <http://www.ebay.com/itm/VINTAGE-BARBIE-AND-MIDGE-TRAVEL-PALS-CASE-1963-/281279252173>, 2014-03-08.

¹⁰⁵ *Barbie i Nötknäpparen*.

vänskap till kvinnliga karaktärer. Ken porträtteras som en snäll och mjuk man, som alltid finns där för Barbie och som gärna bygger saker åt henne. Ken ges vissa stereotypiska manliga drag som att vara händig, teknisk och intresserad av sport. Det här visas inte minst i webbserien *Life in the Dreamhouse* där Ken bygger ett väntrum för män i Barbies butik, så att männen kan umgås, äta kött och spela tv-spel när kvinnorna shoppar.¹⁰⁶ Ken har en ambivalent manlighet, som både innefattar typiska maskulina drag och mer feminina som den lugna, tysta mannen som hellre umgås med flickvännen än kompisarna. Huruvida Ken har ett yrke är oklart, han dyker mest upp och hjälper systrarna när något gått sönder eller saknas i huset. I *Life in the Dreamhouse* avsnitt 38 ”Pimp My Ride” letar Barbie efter den perfekta presenten till Ken och hennes systrar kommer till undsättning. Lillasyster Chelsea föreslår en tiara, vilket bemöts av skratt från de andra systrarna. En blå tiara då? Frågar Chelsea varpå Skipper svarar: ”Please, Chelsea. Boys are into action movies, video games and cars.”¹⁰⁷ Barbie får då en idé om att göra om Kens bil. Könrollerna befästs här i varje mening utan att ifrågasättas av någon.

Barbie har länkats till en campestetik där kitsch spelar en stor roll. Tiina Rosenberg skriver om hur camp är en del av den homosexuella och queera kulturen. Camp är en queer tradition som grundas på icke-heterosexuella erfarenheter och innefattar både ett motstånd till den heteronormativa kulturen och en fristad för alla dem som inte känner sig hemma i den. Campestetiken kan användas som ett led i en identitetspolitisk attityd men också som en konstnärlig metod, där kitsch är ett begrepp som ofta används. Kitsch har generellt negativa konnotationer som skräpkonst eller dålig konst men Rosenberg skriver om hur kitsch i queerkultur blivit en egen estetisk kategori då den likt det queera förpassats till det negativa i kulturen. Barbie med sin fäbless för den rosa färgen och allt som gnistrar och glimmar tillsammans med hennes stora modeintresse går väl att koppla samman med campestetik och kitsch.¹⁰⁸ Mary F. Rogers skriver om hur Barbie kan tolkas som en ultimata dragqueen med överdrivet långa ben, platta höfter, stor garderob, glittrande aftonklänningar, höga klackskor, tioror och mycket smink.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ *Life in the Dreamhouse*, avsnitt 37: ”The Ken Den”, <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-37-The-Ken-Den>, 2013-07-31.

¹⁰⁷ *Life in the dreamhouse*, avsnitt 38 ”Pimp My Ride”, <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-38-Primp-My-Ride>, 2013-08-14.

¹⁰⁸ Rosenberg, *Queerfeministisk Agenda*, 132-133.

¹⁰⁹ Rogers, *Barbie Culture*, 41.

Som jag skrev i inledningen separerade Barbie och Ken 2004. Fox News skrev en lång artikel om upprottet där de citerar ett pressmeddelande från Ken som löd:

Barbie and I decided to spend some time apart. [...] She's got a new look...
I'm confident we will always stay friends. ¹¹⁰

Artikeln har även med uttalanden från dockornas publicister som är noga med att betona att de skiljs åt som vänner. De gav inga direkta anledningar till separationen mer än att elden försvunnit och pressen av att ständigt vara i rampljuset. ¹¹¹ På alla hjärtans dag 2011 sågs Ken på diverse skyltar i storstäderna Los Angeles och New York uttrycka sin kärlek till Barbie: ”Barbie, we may be plastic but our love is real.” ¹¹² I artikeln från CNN nämns spekulationen om att dockornas separation var en gimmick för att få fart på försäljningssiffrorna som minskade i konkurrensen med andra dockor som t.ex. Bratzdockorna. ¹¹³

Det faktum att Barbie levde flera år utan Ken går att se som ett bevis på en självständig och modern femininitet som klarar sig utan en man vid sin sida, en motsats till den betonade femininiteten som Barbie brukar ses iklädas. Dock är det här något som för mig kom som en chock, jag trodde att Ken och Barbie alltid varit ett par. Nyheten tog många med storm och publicisterna fick åtskilliga brev från upprörda fans och föräldrar.

Det faktum att Barbie har setts i mer än 130 yrkesroller sedan 1959 går att tolkas som ett feministiskt inslag, då hon lika gärna hade kunnat vara hemmafru åt Ken. Från början var Barbie tonårsmodell, tänkt att modellera kläder på catwalken. Men snart fick hon testa på olika yrken, vilka till en början var traditionella kvinnoyrken men som sedan innefattade allt fler mer manligt kodade yrken. Barbie har varit presidentkandidat, läkare, miljökampe, datatekniker m.m. Hennes yrkeskarriär kan kopplas till budskapet om att ”anything is possible”, men där Barbie aldrig uttryckligen har studerat på universitet eller ansökt till något utav yrkena. Hennes ständiga byte av yrke kan signalera en viss rastlöshet och känns inte särskilt realistisk, men i Barbies drömvärld är hon ändå den perfekta kvinnan, och i ett avsnitt av *Life in the Dreamhouse* uttalar sig Barbie om Skipper och hur hon fått sparken från

---

¹¹⁰ Catherine Donaldson-Evans, ”Barbie and Ken: It’s Over”, *FoxNews.com*,
<http://www.foxnews.com/story/2004/02/13/barbie-and-ken-it-over/>, 2004-02-13.

¹¹¹ ibid.

¹¹² Parija Kavilanz, ”Barbie and Ken: Back together on Valentine's Day”, *CNN Money*,
http://money.cnn.com/2011/02/14/news/companies/ken_barbie_reunite_valentines_day/, 2011-12-14.

¹¹³ ibid.

åtskilda jobb medan hon själv aldrig fått det.¹¹⁴ Med fler än 130 yrken i bagaget kan det tyckas konstigt att Barbie inte valt ett och hållit fast vid det. Hon kan å ena sidan framstå som en blond, blåst bimbo men samtidigt är det hon som fixar allt till slut, efter att andra (främst Ken) har försökt och misslyckats. När Barbies vattenrutschbana är för liten för dockorna bygger Ken en ny, jättestor och hög som skickar iväg Ryan långt bort från Barbies tomt. Då är det Barbie som ger Ken tips på vad som behöver fixas. Det finns ingen gräns på vad Barbie kan, genom alla yrken hon haft kan hon lika lätt vara pilot och doktor åt lillasystemen Chelsea när hon är sjuk.

5.4. Kvinnlig hjälte i rosa klänning

Barbie representerar alltid den goda sidan i de roller hon porträtterar och Barbie som person har inte ett ont ben i kroppen. Kampen mellan det goda och det onda är som i många sagor central i de filmer jag sett, där alla har lyckliga slut och gör Barbie till hjälte. En kvinnlig hjälte dessutom, något som går emot den traditionella manliga hjälten som kommer och räddar prinsessan. I filmerna är det istället Barbie som räddar prinsarna och som sedan lever lyckliga i alla sina dagar. Kvinnliga hjältar eller hjältinnor får mer och mer plats i nutida sagor och det visar på en viss medvetenhet hos Mattel men som jag skrivit tidigare befast den heterosexuella matrisen genom att ständigt ge Barbie ett manligt kärleksintresse. Kärleken blir alltid besvarad och sagan slutar lyckligt. Barbie är äventyrslysten och det finns ingenting som är för svårt för henne. När hon spelar sig själv går allt för det mesta felfritt men det är i filmernas rollkaraktärer som det finns vissa undantag. I *Barbie: Mariposa och älvprinsessan* är Mariposa en klumpig bokmal, visserligen lika vacker som vanligt men mer reserverad och mindre intresserad av mode och skönhet.¹¹⁵ När Mariposas rum i slottet i Shimmervale görs om av prinsessan Catania pryder en bokhylla en hel vägg, vilken Mariposa visar större glädje för än den klänning hon sedan får uppsydd. I filmen kommer Mariposa och kungen i Shimmervale först inte alls överrens, då Mariposa inte är van vid de artiga och formella traditionerna som efterlevs på slottet.

Barbies värld är en drömvärld med en stor del fantasi och magi. I tidningarna *Barbie* görs det reklam för nya filmer om Barbie där det i reklamen förekommer enhörningar, häxor och förtrollningar av olika slag. Just förtrollningskonceptet är ett ständigt återkommande inslag, vilket ur ett ekonomiskt perspektiv gynnar försäljningssiffrorna då fler kläder kan säljas. En

---

¹¹⁴ Barbie.com, *Life in the dreamhouse*, avsnitt 26: "Help Wanted", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-26-Help-Wanted>, 2013-02-20.

¹¹⁵ *Barbie: Mariposa och älvprinsessan*.

annan aspekt är att spela på barns fascination för det imaginära genom den ultimata prinsessdrömmen med hela fantasivärldar i rosa och lila, med diamantrydda klänningar och söta prinsar. I *Barbie i Prinsessan och Popstjärnan* förvandlas tjejerna till varandra genom sina magiska accessoarer och i slottet finns en hemlig gång som leder till en diamantrydd magisk buske vars diamanter försörjer riket.¹¹⁶ *Life in the Dreamhouse* bygger på en drömvärld där vardagliga händelser blandas med magiska inslag, som när allt glitter tar slut i staden eller när Barbie träffas av Kens förminskare och bokstavligt fårkänna på livet som docka.¹¹⁷ Inom feministisk filmteori har Laura Mulveys begrepp den manliga blicken, eller *the male gaze*, haft stor genomkraft. Mulvey argumenterade för att den manliga blicken präglar filmen både bakom kameran och som besökare; män gör film för män.¹¹⁸ Barbies värld riktar sig främst till flickor och det syns inte minst på den mängd rosa som förgyller Barbie i alla medier hon rör sig mellan. Som Ambjörnsson skriver är rosa en färg med många laddningar, där det dels är en färg som ses som flickig och något som en som kvinna ska växa ifrån, men också kan innefatta en feministisk potential då rosa är en färgstark färg. Ambjörnsson skriver om hur den rosa färgen används av queeraktivister i deras kamp. ”I queeraktivistisk tappning ser vi att det delvis handlar om att sätta rosa på fel sorts kroppar och på så sätt skapa könsförvirring.”¹¹⁹ Rosa är alltså inte endast en färg som får feminister att backa undan utan som de flitigt använder för att visa motstånd. Ett aktuellt exempel är Feministiskt initiativ, Fi, vars logga är mörkrosa. I en intervju i *Sydsvenskan* berättar två medlemmar i Fi om deras syn på den rosa färgen. Zandra Bergman, medlem i partiet i Malmö, säger på följande sätt:

Vi vill skriva upp värdet på det kvinnliga som i dag är kodat som mindre värt. Det rosa står för döttrar, passivitet och att man ska vara behagfull och det vill vi ändra på. Rosa är en stark färg som vi vill återta och förskjuta betydelsen av.¹²⁰

Det är lätt att förknippa diskursen kring den rosa färgen med det behagfulla, passivt flickiga men det finns motståndskraft i färgen. Vad är det som säger att flickor, eller pojkar, i rosa prinsessklänningar är något förkastligt? Ambjörnsson resonerar i *Rosa – den farliga färgen*

---

¹¹⁶ *Barbie i Prinsessan och Popstjärnan*.

¹¹⁷ Barbie.com, *Life in the dreamhouse*, avsnitt 18: ”The Shrinkerator”, <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-18-The-Shrinkerator> 2012-11-01.

¹¹⁸ Mulvey, ”Visual Pleasure and the Narrative Cinema”, 1975.

¹¹⁹ Ambjörnsson, *Rosa – den farliga färgen*, 2011, 221.

¹²⁰ Anders Hovne, ”Feminister håller färgen”, *Sydsvenskan*, <http://www.sydsvenskan.se/inpa-livet/feminister-haller-fargen/>, 2001-11-16.

om hur föräldrar drar en lättnadens suck när deras barns ”rosa period” är över och de kan lämna prinsessklänningarna bakom sig.¹²¹

I Barbies värld kan det snarare talas om en kvinnlig blick då målgruppen framförallt är unga flickor. Historierna som berättas rör sig runt en kvinnlig hjälte och hennes äventyr där det ofta rör sig om att rädda världen från diverse onda krafter. Den manliga blicken finns snarare bakom kameran, då de filmer jag sett haft manliga regissörer och Mattels styrelse består av en kvinna och nio män. Alla är vithyade vilket inte signalerar den mångfald som de samtidigt säger sig representera.¹²² Mattels filmer om Barbie riktar sig till barn, främst flickor, men ändå är det män som regisserar filmerna. Mulveys teorier om den manliga blicken lever vidare även om filmerna har en kvinna i huvudrollen som i flera fall spelar en hjälte som räddar prinsar från ond magi genom sin list, tur och hjälp från sina nyfunna vänner.

6. Avslutande diskussion

Barbie är synnerligen en kontroversiell ikon som bär på flera olika femininiteter, där vissa är tydliga medan andra blir synliga om en skrapar lite på ytan. När Barbie lanserades 1959 var det som en tonårsmodell vars syfte var att visa upp olika moderiktiga kläder och det är lika stort i dagens Barbiekultur, men med åren har fler värderingar, normer och handlingar förknippats med plastdockan. Hon har axlat fler än 130 yrken där hon både fått testa på typiskt kvinnliga yrken men även åkt till rymden, tävlat i OS, varit dataingenjör och presidentkandidat åtskilliga gånger. Barbie går att ses som en fri kvinna då hon bor själv med sina tre systrar i ett stort hus där ingen hindrar henne från att ge sig iväg på nya äventyr, men där hennes relation till pojkvännen Ken som alltid finns nära med verktygslådan i hand ändå framhålls. Barbies drömhus och alla accessoarer som hör till går att ses med ett kritiskt öga då det kan tolkas som något som kan locka in barn i den materiella världen där konsumtion premieras. Samtidigt lyfter Mattel, som är företaget bakom Barbiedockan, fram budskap som systerskap och givmildhet då Barbie alltid hjälper sina vänner och tillsammans löser diverse problem. Barbie är helt klart en docka laddad med olika värderingar och möjligheter till oändliga tolkningar.

---

¹²¹ Ambjörnsson, *Rosa – den farliga färgen*.

¹²² Mattel, *About Us – Leadership*, <http://corporate.mattel.com/about-us/default.aspx> och *About Us - Diversity* <http://corporate.mattel.com/about-us/diversity.aspx>, (hämtade 2014-03-01).

I mitt resultat fann jag dels subjektpositioner som kan tyckas vara bevis på förtryckande diskursiva positioner; Barbies ständiga framtoning som heterosexuell och beroende av en man vid sin sida och hennes kroppsform som närmast liknar en undernörd modells och som få kan se som ett hälsosamt ideal är två av dem. Jag relaterar en stor del av de budskap som förmedlas genom Barbie till det amerikanska drömidealet och diskursen kring den, där allt är möjligt om du bara kämpar tillräckligt mycket. Barbie kan ses som en exemplarisk amerikansk kvinna då hon haft en gedigen yrkeskarriär där hon testat på åtskilliga yrken. Hennes hus är ett drömhus fyllt med allt en kan tänkas önska och hennes vänner finns alltid nära. Barbies kropp är kanske inte sund, men den lilla, tunna kroppen premieras framför den större, tyngre, inte bara i USA utan nästan överallt i världen. Barbies långa ben och smala midja kan göra många avundsjuka då det rådande kvinnoidealet idag är det av en lång, smal kvinna med former på rätt ställe. På catwalks världen över är det just kvinnor med dessa attribut som syns, även om det idag även finns andra typer av femininitet och utseendediskurser som konkurrerar med den betonade smala och spinkiga versionen som idag är normerande. Idag är kurvor något som kvinnor gärna får ha, på rätt ställen. Dagens kvinnliga förebilder är inte bara smala och spinkiga utan också kurviga kvinnor som t.ex. Beyoncé, som såklart även hon tränar för att få de perfekta kurvorna på rätt ställen. Barbies vänner och systrar är även de smala och det känns inte som att Mattel kommer att lansera en docka med ”hälsosammare” kroppsform inom en snar framtid om ens någonsin. Faktum är att jag läste i Göteborgs-Posten om en ny docka, Lammily, som snart kan lanseras på den amerikanska leksaksmarknaden och som ska ha realistiska proportioner. Kanske kan hon konkurrera med Barbie? ¹²³

En annan av Barbies subjektpositioner som jag funnit är den av en bra vän, flickvän och förebild. Barbie är populär bland vännerna och den som får de att komma överrens, då vännerna tydligt har olika intressen. Barbie agerar medlare och får tjejerna att enas över olika aktiviteter. Hennes systrar ser upp till henne och Ken avgudar henne. Det uppbrottet Barbie och Ken hade, som flera menar var en marknadsstrategi för att få fart på de dalande försäljningssiffrorna, sades vara Barbies initiativ och det var Ken som efter fyra år frågade chans på Barbie igen. Det här går att tolka som ett tecken på den fria, moderna kvinnan som även det är en subjektposition jag länkat till Barbie. Hon är inte en kvinna som låter sig hunsas av någon men inte heller den som högljutt protesterar på gator och torg, utan hon

---

¹²³ Viktor Eriksson, ”Barbie med realistiska proportioner”, *Göteborgs-Posten*, <http://www.gp.se/kulturnoje/1.2303769-barbie-med-realistiska-proportioner>, 2014-03-07.

balanserar ständigt mellan traditionella värderingar och mer moderna.

I filmerna tar Barbie sig an olika roller, där flera skiljer sig en del från den Barbie hon porträtteras som i vardagslivet eller i webbserien *Life in the Dreamhouse*.¹²⁴ I filmerna är rollerna mer frigörande då hon ofta spelar en hjälte som står upp för sina värderingar och räddar riken från onda krafter. I *Barbie och de Tre Musketörerna* är budskapet om att tjejer kan tydligt i hela filmen, där Corinne pratar med sin mamma om sina musketördrömmar och får stöd av henne att rida till Paris.¹²⁵ Väl framme i den franska huvudstaden möter hon motstånd från flera håll, främst i de män hon träffar som skrattar åt hennes dröm och inte anser att musketöryrket passar kvinnor. Corinne blir sedan musketör efter att tillsammans med de andra pigorna på slottet ha besegrat de elaka vakterna och på köpet får hon prinsens kärlek. Tjejerna visar dels upp systerskap, gemenskap och att tjejer kan bli vad de vill men de samlas i det gemensamma målet att rädda prinsen från det onda. Även de mer tuffa tjejerna blir tagna av prinsens charm, en prins som bygger egna uppfinningar och inte är särskilt intresserad av att vara kung. När tjejerna väl slår tillbaka mot de onda krafterna sker detta i skraddarsydd kostymer i pastellfärger och Barbie har i alla filmer samma gälla och ljusa röst, som förstärker synen på henne som den blåsta bimbom. Det är svårt för mig som genusstudent att inte sucka när element som girl power gestaltas samtidigt som den heterosexuella matrisen befästs men det finns såklart en feministisk potential i det på samma gång.

Det finns trots allt karaktärer i filmerna som inte passar in på den typiska Barbien, faster/moster Elizabeth i *Barbie i Nötknäpparen* är en.¹²⁶ Hon är en världsvan kvinna som reser jorden runt och vägrar slå sig till ro trots faderns bemanningar. Mariposa, i *Barbie: Mariposa och Älvprinsessan* skulle helst stanna i stadens bibliotek hela dagarna och packar först resväskan full med böcker innan hennes vän påpekar att hon nog borde göra plats åt lite kläder.¹²⁷ I de två numren av tidningen *Barbie* jag analyserat är bilden av Barbie mer lik den som porträtteras i webbserien, den av den rosatokiga tjejen som gärna tar hand om sina systrar, husdjur och vänner. Hon ses i yrken som balettdansös och isprinsessa men också som arkitekt och snowboarddrottning, vilka antyder på andra typer av femininiteter där den betonade femininiteten får konkurrens. I Fifth Harmonys låt *Anything Is Possible* betonas de centrala budskapen jag funnit i diskursen kring Barbie: allt är möjligt med hjälp av vännerna,

---

¹²⁴ *Life in the Dreamhouse*.

¹²⁵ *Barbie och de Tre Musketörerna*.

¹²⁶ *Barbie i Nötknäpparen*.

¹²⁷ *Barbie: Mariposa och Älvprinsessan*.

och det skadar inte om du samtidigt ser bra ut.¹²⁸ Det finns helt klart en feministisk potential i Barbies subjektpositioner men de kommer samtidigt med flera omoderna och traditionella könsroller om hur en kvinna ska uppföra sig och se ut.

Analysen jag gjort är den av en vuxen, vilket jag beskrivit som problematiskt då materialet tydligt riktar sig till en yngre målgrupp. Hur barn tar till sig de värderingar och handlingar som Barbie representerar vet jag inte, men jag är säker på att de inte köper hela paketet rakt av. Barbies sexualitet och dess inflytande på barn har diskuterats av flera forskare. Det faktum att hon ses som en vuxen docka men inte har egna barn och varken nämner det eller ett eventuellt giftermål med Ken går att tolka som ett tecken på en frigörande och självständig kvinna. Detta känns idag inte så nyskapande men på 1960-talet sågs det som en avvikande praktik då hemmafruidealet var normerande i det amerikanska samhället.

Barns lek är gränsöverskridande, det finns inga hinder på hur Barbiedockor kan användas och jag har hört historier om Barbiehuvuden som klippts av och hur leken involverat andra leksaker än bara Barbiedockor. Vad är det som säger att Barbie och Ken måste vara ett par? Hur barn leker med Barbiedockor hade varit en intressant studie att forska i, likaså att undersöka barns syn på Barbie och de feministiska potentialer och subjektpositioner hon innehar. Vuxna och barn tolkar saker olika och det här har varit ett försök att redogöra för vilka olika typer av femininitet som kan finnas i denna plastdocka som varit med oss sen slutet av 1950-talet.

Min forskning positionerar sig i ett tvärvetenskapligt fält, vilket är vanligt inom kulturstudier och genusstudier. Min undersökning kan bidra med nya perspektiv på en populärkulturell ikon som alla känner till och gärna tycker till om. Materialet hade kunnat utvecklas för en framtida studie och då innefattat fler aspekter av Barbie och kanske även fler tolkningar av henne. Det hade varit intressant att intervjua såväl barn som äldre om deras minnen av Barbiedockan och se om det finns någon skillnad mellan generationerna.

---

¹²⁸ Fifth Harmony, *Anything Is Possible*, 2014.

6.1. Sammanfattning

I uppsatsen har Barbiedockans femininitet i olika medier undersökts samt huruvida dessa kan tänkas inbegripa feministiska potentialer. Mina frågeställningar har varit:

- Hur utmanas, befästs och konstrueras femininitet i Mattels olika medier om Barbie?
- Går det att urskilja en feministisk potential i Barbies subjektpositioner som dessa medier förmedlar?

De teorier jag använt har framförallt varit genusvetenskapliga, där Judith Butlers performativa genusbeskrivning och olika definitioner av femininitet har legat till grund för min analys, däribland R.W. Connells begrepp betonad femininitet. Jag har även använt Beverley Skeggs definition av femininitet som en diskursiv position. Då jag har undersökt den feministiska potentialen hos Barbies subjektpositioner har jag hämtat inspiration från queerteori och dess fokus på det avvikande kontra det normativa. Eftersom mitt material till stor del består i animerade filmer och serier har jag med hjälp av några filmteoretikers texter fått analysverktyg som jag sedan använt mig utav i analysdelen.

Metoden jag valt för uppsatsen är en diskursanalys som kan samla flera olika teorier och intryck för att diskutera hur språket, handlingar och mening skapas i de olika mediala bilderna av Barbie. Mitt material består av fyra barnfilmer, en webbserie, två nummer av tidningen Barbie samt en låttext av gruppen Fifth Harmony. Alla dessa material styrs och ägs av bolaget Mattel som även tillverkar Barbiedockan. Jag har redogjort för materialen var för sig för att sedan under rubriken Barbies värld kort beskriva de olika miljöer och karaktärer som återkommer i medierna.

Min analys och resultatdel diskuterar olika subjektpositioner och femininiteten utifrån det materialet jag använt, samt med stöd från de teorier jag valt. Det är ett stort fält som analyseras och min diskussion cirkulerar till ett fåtal subjektpositioner som jag ser som centrala; den vackra kvinnan, förebilden, yrkeskvinnan, perfekta vännen, flickvännen, hjälten. I slutdiskussionen visar jag på den tvetydighet som präglar Barbie då det finns mycket att hämta både i form av kritik och feministiska tendenser. Arbetet är helt klart subjektivt, ingen forskning är helt objektiv, även om jag försökt hålla mig så neutral som möjligt. Min tvärvetenskapliga studie med ett genusfokus kan bidra till en större kontextuell förståelse för Barbie och den frigörande och feministiska potential som hon innefattar. Jag tänker mig att inte bara studenter och forskare kan ha nytta av resultatet utan även pedagoger, lärare och föräldrar och andra som möter Barbie och hennes inflytande på barn dagligen

7. Källförteckning

7.1. Tryckta källor

Litteratur:

Fanny Ambjörnsson, *Rosa – den farliga färgen* (Ordfront förlag, 2011).

Göran Bergström och Kristina Boréus (red.), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (Studentlitteratur AB, 2005).

Marianne van den Boomen, ”Hacking Barbie in Feminist New Media Studies”, i (red.) Rosemary Buikema och Iris van der Tuin, *Doing Gender in Media, Art and Culture*, (Routledge, 2009).

Judith Butler, *Genustrubbel* (Daidalos, 2007).

Shohini Chaudhuri, *Feminist Film Theorists – Laura Mulvey, Kaja Silverman, Teresa de Lauretis, Barbara Ceed* (Taylor & Francis Ltd, 2007).

R.W. Connell, *Gender and Power – Society, the Person and Sexual Politics* (Stanford University Press, 1987).

R.W. Connell & James W. Messerschmidt, *Hegemonic Masculinity – rethinking the concept*, (Gender & Society, 2005). <http://gas.sagepub.com/content/19/6/829> hämtad 2014-02-20.

Kathy Davis, *Reshaping the Female Body: The Dilemma of Cosmetic Surgery* (Routledge, 1995).

Michel Foucault, *The History of Sexuality: An Introduction* (New York Vintage Books, 1990).

Donna Haraway, ”Situated knowledges – The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective”, *Feminist Studies*, 14/3, (1988).

Yvonne Hirdman, *Genus – om det stabila föränderliga former* (Liber, 2001).

Teresa de Lauretis, ”Eccentric Subjects: Feminist Theory and Historical Consciousness”, *Feminist Studies*, 16/1, (1990).

Laura Mulvey, ”Visual Pleasure and the Narrative Cinema”, *Screen*, 16/3, (1975).

Erica Rand, *Barbie’s Queer Accessories* (Durham and London: Duke University Press, 1995).

Mary Rogers, *Barbie Culture* (SAGE Publications Ltd, 1999).

Beverley Skeggs, *Att bli respektabel – konstruktioner av klass och kön*, (Daidalos, 1997).

E-bok:

Fanny Ambjörnsson, *Vad är Queer?* (Natur och Kultur, 2010).

Tidningsartiklar:

Catherine Donaldson-Evans, "Barbie and Ken: It's Over", *FoxNews.com*,
<http://www.foxnews.com/story/2004/02/13/barbie-and-ken-it-over/> publicerad 2004-02-13.

Anders Hovne, "Feminister håller färgen", *Sydsvenskan*, <http://www.sydsvenskan.se/inpa-livet/feminister-haller-fargen/>, Publicerad 2001-11-16.

Parija Kavilanz, "Barbie and Ken: Back Together at Valentine's Day", *CNN Money*,
http://money.cnn.com/2011/02/14/news/companies/ken_barbie_reunite_valentines_day/,
publicerad 2011-12-14.

Sarah Kershaw, "Ruth Handler, Whose Barbie Gave Dolls Curves, Dies at 85", *New York Times*,
<http://www.nytimes.com/2002/04/29/arts/ruth-handler-whose-barbie-gave-dolls-curves-dies-at-85.html>,
Publicerad 2002-04-29.

Andreas Utterström, "Barbiedockan firar 50 år på svensk mark", *Expressen*.
<http://www.expressen.se/nyheter/almedalen/barbiedockan-firar-50-ar-pa-svensk-mark/>
Publicerad 2013-07-05.

Mark Wilson, "Barbie's Lead Designer Defends Barbie's Crazy Proportions", *Fast Company*,
<http://www.fastcodesign.com/3025620/barbies-lead-designer-defends-barbies-crazy-proportions>,
publicerad 2014-03-03.

Tidningen Barbie:

Barbie, nummer 01/2014. Egmont Kids Media.

Barbie, nummer 02/2014. Egmont Kids Media.

7.2. Otryckta källor

Filmer om Barbie:

Barbie in the Nutcracker/Barbie i Nötknäpparen (regissör Owen Hurley, 2001).

Barbie and the Three Musketeers/Barbie och de Tre Musketörerna (regissör Gino Nichele, 2009).

Barbie: The Princess & the Popstar/Barbie i Prinsessan och Popstjärnan (regissör Ezekiel Norton, 2012).

Barbie: Mariposa and the Fairy Princess/Barbie: Mariposa och älvprinsessan (regissör William Lau, 2013).

Webbserie, Life in the Dreamhouse:

Life in the Dreamhouse, <http://www.barbie.com/en-us/explore/life-in-the-dreamhouse/video>, Mattel (regissörer: Todd Resnick, Kyran Kelly, Andrew Tan, 2012-).

Avsnitt:

Life in the Dreamhouse, avsnitt 18: "The Shrinkerator", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-18-The-Shrinkerator> 2012-11-01.

Life in the Dreamhouse, avsnitt 20 "Closet Clothes Out" <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-20-Closet-Clothes-Out>, 2012-11-15.

Life in the Dreamhouse, avsnitt 26: "Help Wanted", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-26-Help-Wanted>, 2013-02-20.

Life in the Dreamhouse, avsnitt 28: "A Smidge of Midge", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-28-A-Smidge-of-Midge>, 2013-03-06.

Life in the Dreamhouse, avsnitt 31 "Let's make a doll", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-31-Lets-Make-a-Doll>, 2013-03-27.

Life in the Dreamhouse, avsnitt 37: "The Ken Den", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-37-The-Ken-Den>, 2013-07-31.

Life in the Dreamhouse, avsnitt 38 "Pimp My Ride", <http://www.barbie.com/en-us/video/Barbie-Life-in-the-Dreamhouse-Episode-38-Primp-My-Ride>, 2013-08-14.

Life in the Dreamhouse, avsnitt 46: "Super Style Squad Part 1", <http://www.barbie.com/en-us/video/Life-in-the-Dreamhouse-Episode-46-Style-Super-Squad-1>, 2014-03-05.

Övriga internetkällor:

Barbie.com, www.barbie.com

Barbie.com, *Parents* <http://www.barbie.com/en-us/parents>, Hämtad 2014-02-27.

Barbie-Movies Wikia. http://barbie-movies.wikia.com/wiki/Barbie_Movies Hämtad 2014-02-28.

Dance! Workout With Barbie, 1992. http://barbie-movies.wikia.com/wiki/Dance!_Workout_with_Barbie, Hämtad 2014-02-28.

Mattel, *About Us – Diversity*, <http://corporate.mattel.com/about-us/diversity.aspx>, Hämtad 2014-03-07.

Mattel, *About Us – Leadership*, <http://corporate.mattel.com/about-us/default.aspx>, Hämtad 2014-03-07.

Mattel Brands Media, *Barbie Entrepreneur*, <http://mattelbrandsmedia.com/product.php?category=32&product=318>, Hämtad 2014-03-05.

Låttext/Musikvideo:

Fifth Harmony, *Anything is Possible*, <http://www.barbie.com/en-us/video/Anything-Is-Possible-Lyric-Video>, Publicerad 2014-01-30.

Podcast:

Alex Schulman och Sigge Eklund, *Alex och Sigge, avsnitt 60: "Feministen Barbie"*, Finns på bl.a. iTunes men även på <http://podcasts.nu/avsnitt/alex-och-sigges-podcast/60-feministen-barbie>, 2013-07-18.

Bildkällor:

Bildsökning på Google: Barbie + logo, <http://kellysluckyyou.com/announcing-the-2013-barbie-dream-house/> Hämtad 2014-02-01.

Bildsökning på Google: Mariposa + Fairy Princess, <http://stuffpoint.com/barbie-dolls/image/453831/barbie-mariposa-and-the-fairy-princess-wallpaper-11-wallpaper/>, Hämtad 2014-02-08.

Bildsökning på Google: Life in the Dreamhouse, <http://www.tvrage.com/shows/id-37560>, hämtad 2014-03-04.

Bildsökning på Google: Barbie dolls + Life in the Dreamhouse, http://farm6.static.flickr.com/5452/9268764655_abbaa00daf.jpg Hämtad 2014-03-04.

Bildsökning på Google: Barbie + Midge + travel pals case, <http://www.ebay.com/itm/VINTAGE-BARBIE-AND-MIDGE-TRAVEL-PALS-CASE-1963-/281279252173> Hämtad 2014-03-08.

8. Bilaga

Musikvideon och låten som finns på www.barbie.com och som summerar många av de budskap som återfinns i filmerna och tidningarna om henne.

Anything Is possible - Fifth Harmony

B-A-R, B-I-E

Together, forever

You & me!

Whoa oh oho ooh

Whoa oh oho ooh

I can be anything I wanna be

If I can dream it I can do it, no one's
stopping me

And I will, yeah I will

And I know I can do it cause I got my
friends

We'll go on a journey that will never end

Yeah, we will, we will

WE CAN BE ANYTHING WE WANT!

Me & my girls! Whoa oh oho ooh

It's our world Whoa oh oho ooh

Anything is possible, we're unstoppable

Me & my girls!

B-A-R, B-I-E

We're dreaming big, I know we are

We've got it all, we'll be superstars!

Yeah we will, we will -

We're looking good, we're feeling proud

Gon' stand up, gon' shout it out

Yeah, we will

Yeah, we will

WE CAN BE ANYTHING WE WANT!